

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı

**ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE MÜZELERİN
ÖNEMİ VE KULLANILMA DURUMUNA İLİŞKİN ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİ (SİNOP İLİ ÖRNEĞİ)**

Atakan USTAOĞLU

Danışman

Doç. Dr. Necati TOMAL

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Temmuz 2019

TELİF HAKKI

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu Ek Madde 40 hükümleri çerçevesinde (Ek:22/2/2018-7100/10 md.) “*Lisansüstü tezler yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından gizlilik kararı alınmadıkça, bilime katkı sağlamak amacıyla Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi tarafından elektronik ortamda erişime açılır.*”

Araştırmacılar tezlerin tamamı veya bir bölümünü yazarın izni olmadan ticari veya mali kazanç amaçlı kullanamaz, yayımlayamaz, dağıtamaz ve kopyalayamaz. Ulusal Tez Merkezi Web Sayfasını kullanan araştırmacılar, tezlerden bilimsel etik ve atıf kuralları çerçevesinde yararlanırlar.

YAZARIN

Adı : Atakan

Soyadı : USTAOĞLU

Bölümü : Sosyal Bilgiler Eğitimi

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Ortaokul Sosyal Bilgiler Derslerinde Müzelerin Önemi ve Kullanılma Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri (Sinop İli Örneği)

İngilizce Adı : Teachers' Views on the Usage Status and Importance of Museums in Secondary School Social Studies Courses (The Case of Sinop Province)

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Atakan USTAOĞLU

İmza:

KABUL VE ONAY

Atakan USTAOĞLU tarafından hazırlanan “Ortaokul Sosyal Bilgiler Derslerinde Müzelerin Önemi ve Kullanılma Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri (Sinop İli Örneği) ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi **Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi** Anabilim Dalı, **Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı**’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: (Doç. Dr. Necati TOMAL)

(Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

Başkan: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Üye: (Unvanı Adı Soyadı)

(Anabilim Dalı, Üniversite Adı)

Bu tezin **Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi** Anabilim Dalı, **Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı**’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Tarihi: __/__/__

Prof. Dr. Ali ERASLAN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

(İmza ve Mühür)

Noyan'a

TEŞEKKÜRLER

“Ortaokul Sosyal Bilgiler Derslerinde Müzelerin Önemi ve Kullanılma Durumuna İlişkin Öğretmen Görüşleri (Sinop İli Örneği)” adlı yüksek lisans çalışmamda şüphesiz ki birçok kişinin katkısı bulunmaktadır. Bu araştırmanın her aşamasında görüş ve önerileriyle yol gösteren, araştırma süresince karşılaşılan her türlü problemin aşılmasında hiçbir zaman yardımlarını esirgemeyen, her zaman desteğini yanımda hissettiğim, öğrencisi olmaktan gurur duyduğum değerli danışman hocam Doç. Dr. Necati TOMAL’ a teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans tezime değerli fikirleri ile katkısı bulunan Dr. Öğretim Üyesi Eda Bütün Kar’ a, lisans ve yüksek lisans hayatım boyunca bana çok şey katmış olan değerli hocalarıma ve uygulamaların gerçekleştiği okullardaki Sosyal Bilgiler öğretmenlerine teşekkürü bir borç bilirim.

Hayatımın her anında yanımda olan, bana her türlü desteği sağlayan, hiçbir özveriden kaçınmayan Ayşegül, çocuklarım Noyan ve Defne’ye sevgilerim sonsuzdur.

**ORTAOKUL SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE MÜZELERİN
ÖNEMİ VE KULLANILMA DURUMUNA İLİŞKİN ÖĞRETMEN
GÖRÜŞLERİ (SİNOP İLİ ÖRNEĞİ)**

Yüksek Lisans Tezi

Atakan USTAOĞLU

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temmuz 2019

ÖZ

Ülkemizde ve tüm dünyada yaşanan gelişmelerin etkisiyle, diğer derslerde olduğu gibi Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında da değişikliğe ihtiyaç duyulmuştur. Milli Eğitim Bakanlığınca hazırlanan ve 2018-2019 öğretim yılında yürürlüğe giren Sosyal Bilgiler Öğretim Programı yarı yapılandırmacılık yaklaşımı doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir. Bu yaklaşımla Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, çağdaş eğitim sistemi içerisinde kendileri için oluşturulan yeni konunun gerektirdiği sorumluluklar değişmiştir. Bu değişiklikle birlikte öğretim programındaki yükümlülüklerini ve sorumluluklarını yerine getirmek isterken pek çok yeni uygulamayla karşılaşmaktadırlar. Bu yeniliklerin en önemlilerinden biri de Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan “Müze ile Eğitim” konusudur. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ders anlatımında sınıf dışı bir ortam olarak müzeyi kullanması son derece gerekli ve önemlidir. Araştırmanın amacı da Sinop ilinde orta okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerinde müzeleri kullanma durumlarını incelemektir. Bu araştırmada tarama modelinde desenlenmiş nitel bir yaklaşım kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Sinop il sınırları içerisindeki ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışma grubundaki öğretmenlerin demografik özellikleri ile müze kullanma durumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymak için IBM SPSS Statistics 22 programı ve görüşme formundaki açık uçlu sorulara verilen cevapların değerlendirilmesinde ise nitel araştırmadaki betimsel analiz tekniği

kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersi için en yararlı gördükleri kaynakların başında müzeler ve tarihi eserler olduğu sonucuna ulaşılmış olsa da müze gezilerini bir eğitim-öğretim yılında çok az öğretmenin kullandığı ortaya çıkmıştır. Bu sonuç üzerinde; müze gezileri için izin almada yaşanan güçlükler, öğretim programının yoğunluğu, Sinop şehrindeki müzelerin az olması ve ulaşımın ya da gezi masraflarının karşılanmasında yaşanan zorluklar en etkili faktörlerdir. Ayrıca öğretmenlerin müzeyi Sosyal Bilgiler dersinde kullanma durumlarında cinsiyet ve kıdem faktörünün önemli olmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler : Sosyal Bilgiler Eğitimi, müze, müze ile eğitim

Sayfa Sayısı : 76

Danışman : Doç. Dr. Necati TOMAL

İkinci Danışman :

**TEACHERS' VIEWS ON THE USAGE STATUS AND
IMPORTANCE OF MUSEUMS IN SECONDARY SCHOOL
SOCIAL STUDIES COURSES (THE CASE OF SİNOP
PROVINCE)**

MS Thesis

Atakan USTAOĞLU

ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

July 2019

ABSTRACT

Due to the developments in our country and all over the world, there has been a need for a change in the curriculum of the Social Studies course as in other courses. The Social Studies curriculum, which was prepared by the Ministry of National Education and entered into force in the academic year 2018-2019, was rearranged in line with the semi-constructivist approach. With this approach, the responsibilities of the Social Studies teachers in the new education system within the modern education system have changed. Together with this change, they are faced with many new applications in order to fulfill their obligations and responsibilities in the curriculum. One of the most important of these innovations is the subject of "Education with Museum" in the Social Studies curriculum. It is extremely necessary and important for Social Studies teachers to use the museum as an out-of-class environment in their lecture. The aim of the study is to investigate the use of museums in social studies teachers who work in secondary schools in Sinop province. In this study, a patterned qualitative approach was used in the screening model. The study group consists of Social Studies teachers working in the middle schools of Sinop province in the 2016-2017 academic year. Interview technique was used in the research. In order to reveal the relationship between the demographic characteristics of the teachers in the study group and their use of museums, IBM SPSS Statistics 22 program and the answers to the open-ended questions in the interview form were used in the descriptive analysis technique in the

qualitative research. As a result of the research, it was determined that gender and seniority factor were not important in teachers' use of the museum in Social Studies course. Although it is concluded that teachers are the most useful sources for Social Studies course, museums and historical artifacts have reached the conclusion that they did not do much or no museum trips in a school year. This is due to the difficulties in obtaining permission for museum trips, the intensity of the curricula, the low number of city museums at Sinop and the difficulties in meeting transportation or travel expenses.

Key Words : Social Sciences Education, museum, education by museum

Number of Pages : 76

Advisor : Doç. Dr. Necati TOMAL

Co-advisor :

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI.....	II
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	II
KABUL VE ONAY	IV
TEŞEKKÜRLER	VI
ÖZ.....	VII
ABSTRACT	IX
İÇİNDEKİLER	XI
TABLolar LİSTESİ.....	XIII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XIV
BİRİNCİ BÖLÜM 1.....	1
I. GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu.....	1
1.2 Araştırmanın Amacı.....	2
1.3 Araştırmanın Önemi.....	2
1.4 Sayıtlar.....	3
1.5 Sınırlılıklar.....	3
1.6 Tanımlar.....	4
İKİNCİ BÖLÜM	5
II. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	5
2.1 Müze Tanımı.....	5
2.2 Müze Çeşitleri.....	6
2.3 Dünyada Müzeciliğin Gelişimi.....	11
2.4 Türkiye'de Müzeciliğin Gelişimi.....	13
2.5 Müzeler ve Eğitim.....	15
2.6 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Müze İle Eğitim.....	20
2.7 İlgili Araştırmalar.....	25
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	29
III. YÖNTEM	29
3.1 Araştırmanın Modeli.....	29
3.2 Çalışma Grubu	29
3.3 Veri Toplama Teknikleri	30
3.4 Veri Toplama Aracı.....	30

3.5 Veri Analizi.....	31
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	33
IV. BULGULAR.....	33
4.1 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Sosyal Bilgiler Dersinde Müzenin Önemi	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
4.1.1 Sosyal Bilgiler Derslerinde Kullanılan Kaynaklar Ve Müzenin Yeri	41
4.1.2 Sosyal Bilgiler Derslerinde Müzelerin Gerekliliği.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
4.2 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Derslerinde Müzeleri Kullanma Durumları.....	35
4.2.1 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Derslerinde Müze Kullanma Düzeyleri Ve Nedenleri.....	35
4.2.2 Sosyal Bilgiler Derslerinde Müzelerden Yararlanılabilecek Üniteler.....	38
4.2.3 Sosyal Bilgiler Derslerinde Kullanılabilecek Müzeler.....	39
4.2.4. Sinop Ve Yakın Çevresindeki İllerde Müzelerin Yeterlilik Durumu.....	40
4.3 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri İle Müzeleri Kullanma Durumları Arasındaki İlişki	41
4.3.1. Öğretmenlerin Cinsiyeti İle Müze Kullanma Durumları Arasındaki İlişki.....	41
4.3.2 Öğretmenlerin Kıdem Durumu İle Müzeleri Kullanma Durumları Arasındaki İlişki.....	43
4.3.3 Öğretmenlerin Kıdem Durumu İle Müzeleri Kullanma Durumları Arasındaki İlişki.....	45
BEŞİNCİ BÖLÜM	47
V. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....	47
5.1 Sonuç ve Tartışma	47
5.2 Öneriler.....	54
KAYNAKÇA	55
EKLER.....	59

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 Öğretmenlerin Lisans Eğitimlerinde Müzeye Gittikleri Derslere Ait Bulgular	34
Tablo 2 Öğretmenlerin En Yararlı Gördükleri Kaynaklara Ait Bulgular	34
Tablo 3 Müzelerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gerekli Olma Nedenleri	35
Tablo 4 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Müzeleri Kullanma Sıklıkları	36
Tablo 5 Öğretmenlerin Derslerinde Müzeleri Kullanmama Nedenleri.....	36
Tablo 6 Müzelerde Yapılan Eğitim Amaçlı Gezilerin Artırılması İçin Yapılabilecekler	37
Tablo 7 Müzelerin Kullanılabileceği Ünitelere Ait Bulgular	38
Tablo 8 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Önerdiği Müzeler Ait Bulgular	39
Tablo 9 Sinop ve Çevre İllerdeki Müzelerin Sosyal Bilgiler Derslerinin Konuları İçin Yeterliliğine Ait Bulgular	40
Tablo 10 Çalışma Grubunda Yer Alan Öğretmen Sayıları	41
Tablo 11 Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Müzeyi Kullanma Durumları	42
Tablo 12 Öğretmenlerin Müzeyi Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Değişimi .	42
Tablo 13 Çalışma Grubunda Yer Alan Öğretmenlerin Kıdem Durumu	43
Tablo 14 Öğretmenlerin Kıdem Durumlarına Göre Müzeyi Kullanma Durumları ...	44
Tablo 15 Müzeye Gezi Düzenleme Durumlarının Kıdem Durumlarına Göre Değişimi	44
Tablo 16 Çalışma Grubunda Yer Alan Öğretmenlerin Eğitim Durumları.....	45
Tablo 17 Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına Göre Müzeyi Kullanma Durumları ...	45
Tablo 18 Müzeye Gezi Düzenleme Durumlarının Eğitim Durumlarına Göre Değişimi	46

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Müze Eğitimiyle İlişkilendirilen Kazanım ve Açıklamalar 22

SİMGELER VE KISALTMALAR

ICOM	Uluslararası Müzeler Konseyi
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
MEM	Milli Eğitim Müdürlüğü
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurulu
T.B.M.M.	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TTKB	Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
vb	Ve benzerleri

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, amacı, önemi, sayıtları, sınırlılıkları ve konu hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

1.1 Problem Durumu

Ülkemizde ve tüm dünyada yaşanan gelişmelerin etkisiyle, diğer derslerde olduğu gibi Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında da değişikliğe ihtiyaç duyulmuştur. Milli Eğitim Bakanlığınca (MEB) hazırlanan ve 2018-2019 öğretim yılında yürürlüğe giren Sosyal Bilgiler öğretim programı yapılandırmacılık yaklaşımı doğrultusunda yeniden düzenlenmiştir (MEB, 2018). Bu yeni yaklaşım, öğrenciyi merkeze alan; öğretmenin rolü yol gösterici ve rehber olmaktır. Öğrenci yine öğrenme etkinliğinin içerisinde aktif katılımcı olarak yerini almaktadır.

Yeni programda disiplinlerarası, ara disiplinler, üniteler arası ilişkilendirmeler yer almakla birlikte; etkinlikler çerçevesinde işlenen derslerde, sınıf ve okul içi etkinlikler, inceleme gezileri gibi okul dışı etkinlikler de yer almaktadır (MEB, 2018). Bu geziler; müzelere, arkeolojik kazı yerlerine, sergilere, tarihi mekânlara (tarihi yapılar, müze kentler, savaş alanları vb.), fabrikalara, resmi dairelere ve atölyelere yapılabilmektedir. Eğitimi okul duvarlarının dışına taşıyan bu yeni programın uygulanması durumunda, öğrenciler çevresindeki kurumları daha iyi tanıyabilir ve işlevleri hakkında ders kitaplarından ziyade yerinden bilgi alabilmektedirler.

Yapılandırmacı eğitim doğrultusunda öncelikle Sosyal Bilgiler ders programının yeniden şekillendirilmesi ve daha sonra müze eğitimiyle ilgili yeniliklerin programa dâhil edilmesi kuşkusuz dersin öğretiminde kullanılacak yöntem ve teknikleri uygulamada öğretmenlere belirli sorumluluklar yüklemektedir. Kullanılan yöntem tekniklerle öğrenme faaliyetleri içerisinde öğrenciyi aktif bir konuma getirerek öğrenmenin kalıcılığını daha etkin kılmaktadır.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ders anlatımında sınıf dışı bir ortam olarak müzeyi kullanması son derece gerekli ve önemlidir. Burada önemli olan nokta, öğretmenlerin müzeyi ders işlemek için kullanıp kullanmadığı ve kullanmıyorsa neden kullanmadığı sorularını cevaplamaktır.

Bu açıklamadan anlaşıldığı gibi araştırmanın ana problem cümlesi “ortaokul sosyal bilgiler derslerinde müzelerin kullanım durumuna ve önemine ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri nedir?” şeklindedir.

Alt problem cümleleri;

- a. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde müzelerin önemine ait düşünceleri nelerdir?
- b. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerinde müzeleri kullanma durumları nedir?
- c. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerinde müzeleri kullanma durumları üzerinde etkili olan faktörler nelerdir?
- d. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzeleri kullanma durumları ile cinsiyet, kıdem durumu ve eğitim özellikleri arasında nasıl bir ilişki vardır?

Yukarıdaki ana ve alt problem cümleleri çalışmamızı yönlendirecektir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Araştırmanın ana amacı Sinop ilinde ortaokullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerinde müzeleri kullanma durumlarını ve önemini sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda incelemektir. Bu ana amaç dışında aşağıdakiler çalışmanın alt amaçlar üzerinde durulacaktır:

1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde müzelerin önemine ait düşünceleri arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını incelemektir.
2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerinde müzeleri kullanma durumları açısından anlamlı bir farkın olup olmadığını ortaya koymaktır.

3. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerinde müzeleri kullanma durumları üzerinde etkili olan faktörler inceleyerek anlamlı farkın olup olmadığını belirlemektir.
4. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzeleri kullanma durumları ile cinsiyet, kıdem durumu ve eğitim özellikleri arasında nasıl bir ilişki olduğunu ortaya koymaktır.

1.3 Araştırmanın Önemi

Türkiye'de müzecilik deyince toprak altından çıkarılmış ya da çeşitli yerlerden bulunarak derlenmiş tarih öncesi arkeolojik buluntu ve eserlerin depolandığı ve sergilendiği yerler akla gelmektedir (Ata, 2002). Müzeler, artık sadece tarihi eserlerin depolandıkları yerler olarak kabul edilmemekte; aksine bu düşüncenin gelişmesiyle birlikte müzeler yeni işlevler kazanmaya başlamıştır. Günümüzde Türkiye'de müzeler, gerek tanıtımları gerekse kullanım şekilleri açısından birer kültür merkezi olma yolunda hızla ilerlemektedirler.

Müzelere olan bakış açısının değişmesinde eğitim sistemimize getirilen yeni yaklaşımın da önemli etkisi vardır. Öğretim programımızda yapılandırmacı yaklaşıma geçilmesi birçok yeniliği beraberinde getirmiştir. Bu yeniliklerin en önemlilerinden biri de Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan “Müze ile Eğitim” konusudur (MEB, 2018).

Ülkemizde müze ile ilgili yapılan araştırmalar, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, müzelerden yararlanma durumları ve gezilerde karşılaştıkları sorunlar ile programda belirtilen konularla ilgili alanlarla sınırlıdır. Bu araştırmada, Sosyal Bilgiler öğretiminde müzede eğitimin ne düzeyde yapıldığı ya da yapılamadığı ve müzede eğitim yapılmak istendiğinde ne tür sorunlarla karşılaşıldığı ortaya konmak istenmiştir.

1.4 Sayıtlar

Bu araştırmada;

1. Görüşme formundaki soruların araştırmanın amacına hizmet edebilir nitelikte olduğu varsayılmıştır.

2. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşme formundaki soruları, samimi ve objektif bir şekilde cevapladığı varsayılmıştır.

1.5 Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 2016-2017 Eğitim- Öğretim yılında Sinop ili merkez, Gerze, Erfelek ve Ayancık ilçelerindeki ortaokullarda görev yapan 19 sosyal bilgiler öğretmeniyle sınırlıdır.

2. Bu araştırmanın bulguları veri toplama aracı olarak kullanılan görüşme formu ile sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Sosyal Bilgiler Eğitimi: Bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi, hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren, insanın sosyal ve fiziki çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği, toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersi (MEB, 2005).

Müze: Müzeler, toplum yararına kurulan iletişim, eğitim ve eğlence amaçlı insanlık ve çevresinin maddi ve manevi mirasını sergileyen; herkese açık, koruma, araştırma, çalışma, sergileme mekânı olarak kâr amacı gütmeyen kalıcı kurumlardır (Uluslararası Müzeler Konseyi [ICOM], 2007).

Müze ile Eğitim: Müzede öğrenmeyi ve deneyim kazanmayı sağlayacak etkinliklerin planlanması ve gerçekleştirilmesidir (Zilcioğlu, 2008).

İKİNCİ BÖLÜM

II. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde, araştırmanın kuramsal çerçevesi ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla; müze tanımı, çeşitleri, dünyada ve Türkiye’de müzecilik, müze ve eğitim, müzelerde öğrenme yöntemleri ve sosyal bilgiler öğretimi programında müze ile eğitimi konularında bilgi verilmeye çalışılmıştır.

2.1 Müze Tanımı

Grekçe’de “Mouseion”, Latince’de “Museum” sözcükleri ile tanımlanan müze, Yunan mitolojisinden esinlenerek önce ilham perileri Mousa’ların evi ve son olarak da bilimler mabedi anlamında kullanılmıştır (Başaran,1995; Erhat, 1978). Müzeler tarih, kültür ve doğa varlıkları ile ilgili taşınır, taşınmaz bütün bilimsel, sanatsal belge, eşya, anıt ve kalıntıların korunduğu ve saklandığı yerlerdir (Yücel, 1999).

ICOM (2007)’ un 22. Genel Kurul’unda kabul edilip; 18. Genel Kurul’da yeniden gözden geçirilerek oluşturulan müzecilik tanımı “toplumun ve gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, insana ve yaşadığı çevreye dair tanıklık eden malzemelerin üzerinde araştırma yapan, toplayan, koruyan, bilgiyi paylaşan ve sonunda inceleme, eğitim ve zevk alma doğrultusunda sergileyen, kar düşüncesinden bağımsız sürekliliği olan bir kurumdur” şeklinde verilmektedir. Ayrıca müze tanımının içine aşağıdaki yapılanmalar dahil edilerek müzelerin kapsamının zenginliği ortaya konmuştur:

- a. Toplum ve çevresiyle ilgili malzemeyi sunan, koruyan, toplayan müze karakterindeki sit alanları, tarihi anıtlar, doğal, arkeolojik ve etnografik anıtlar ve sitler,
- b. Yaşayan bitki ve hayvan türleri ile ilgili koleksiyonları bünyesinde barındıran botanik ve zoolojik bahçeler, akvaryumlar ve vivaryumlar gibi kurumlar,
- c. Bilim merkezleri ve planetaryumlar,

- d. Arşiv merkezleri ve kütüphaneler tarafından sürekli olarak tutulan sergilemeler ve konservasyon enstitüleri,
- e. Doğal rezerv alanları,
- f. Bir sonraki maddedeki tanımlara uygun müzelerden sorumlu uluslararası, ulusal, bölgesel ya da yerel müze organizasyonları, bakanlıklar, bölümler, müdürlükler,
- g. Müzeler ve müzeoloji ile ilişkili araştırma, eğitim, öğretim, belgeleme ve diğer etkinlikleri yürüten kazanç sağlama endişesinden uzak kurum ve kuruluşlar (Atagök, 1999).

2.2 Müze Çeşitleri

Müzeler koleksiyonlarına göre, bağlı oldukları yönetim birimine göre, hizmet ettikleri bölgeye, hitap ettikleri kitleye ve koleksiyonlarını sergileme mekanlarına göre ayrılmıştır. Bu gruplamanın tanımları ve alt başlıkları aşağıda yer almaktadır (Atagök,1999):

1. Koleksiyonlarına göre müzeler: Müze çeşitlerinin gruplanmasında en etkin ayırım koleksiyonların türlerine göre yapılanıdır. Menşesine, doğasına, nicelik ve/veya niteliğine, kronolojik bütünlüğüne göre benzer ya da ilişkili konumdaki malzemelerden oluşan gruplardan oluşur (Önder, 1990).

- Genel müzeler
- Arkeoloji müzeleri
- Sanat müzeleri
- Tarih müzeleri
- Etnografya müzeleri
- Doğa tarihi müzeleri
- Jeoloji müzeleri
- Bilim müzeleri
- Askeri müzeleri
- Endüstri müzeleri

2. Bağlı olduğu idari birime göre müzeler: İdari birim bir müzenin yönetimsel, maddi anlamda ve izlediği politikalar anlamında bağlı olduğu müzenin sorumlu olduğu üst düzey yönetim otoritesini ifade etmektedir. Bu otorite, bakanlık ya da devlet kurumları, yerel bir yönetim kurumu, yönetim kurulu, Őirket, kar amacı gütmeyen bağımsız bir kuruluş (vakıf, dernek, vb) gibi bağımsız idari yapılar olabilir.

- Devlet müzeleri
- Yerel yönetim müzeleri
- Üniversite müzeleri
- Askeri müzeler
- Bağımsız ya da özel müzeler
- Ticari kuruluş müzeleri

3. Hizmet ettikleri bölgeye göre müzeler: Coğrafı alanlar temel alınarak yapılan gruplamalardır, ancak müze türleri gruplamalarıyla doğrudan iliŐkilidir.

- Ulusal müzeler
- Bölgesel müzeler
- Yerel müzeler

4. Hitap ettikleri kitleye göre müzeler: Toplumun belirli kesimlerini hedef alan ve genel ilgi alanları ile geniş kitlelere hitap eden müzelerin yer aldığı gruptur. Müzelerin toplumla iliŐkilerinden yola çıkılarak ICOM' un tanımlarında yer alan kütüphaneler, arşiv merkezleri ve eğitime yönelik sivil toplum kuruluŐları gibi yapıları kapsamaktadır.

- Eğitici müzeler
- UzmanlaŐmıŐ müzeler
- Genel toplum müzeleri

5. Koleksiyonlarını sergileme yöntemlerine göre müzeler: Bu gruplama daha çok mekansal bağlantı kurularak oluŐturulmaktadır.

- Geleneksel müzeler
- Açık hava müzeleri
- Anıt müzeler

Müze gruplamalarının içerisinde yer alan ve müze çeşitlerinin içerisinde değişik yorumları da beraberinde getiren müze türleri yer almaktadır. Bu müze türleri hakkında tartışmalar devam etmekle birlikte, müze literatüründeki kullanımları hakkında kısa bilgiler şöyledir:

- **Bilim ve Teknik Müzeleri:** Bu tür müzelerin konuları “toplumun endüstriyel, teknik, bilimsel etkinliklerine tanıklık eden malzemeyi araştıran, koruyan, sunan ve işlevsel etkileşimini sağlan müzelerdir” (ICOM, 2007). Bu müzelerin konuları demiryolları, havayolları, tarım, endüstri ürünleri, mineralbilim ve paleontoloji, uzay ve astronomi, tıp, maden ve metalürji, hatta teknik yönden ağır sunumları olduğundan fotoğraf ve sinema müzeleri sayılabilmektedir.
- **Ekomüzeler:** İlk defa 1971 yılında tanımlanan ekomüzeler “tanımlı bir bölge içinde, halkının katılımıyla, bir yörenin ve bağlı yaşam biçimlerinin araştırılması, koruması, kültürel ve doğal varlıkların değerlendirilmesi işlevlerini kalıcı olarak sağlayan bir kültür kurumu” olarak belirtilmektedir (ICOM, 2007).
- **Ekonomüzeler:** Bilim ve teknik müzeleri alt başlığında yer alan içerik olarak eko müzelere yaklaşan, endüstriyelleşme karşısında hızla gerileyen geleneksel üretim metotlarının tanıtıldığı, tarım tekniklerinden, zanaatlara kadar farklı konuların yer aldığı müze türüdür.
- **Planetaryumlar:** Teknik olarak gökkürenin mekanik bir canlandırmasıdır. İlk olarak Danimarka’da kurulmuştur ve ilk modern optik kuruluşu ise 1925’te Münih’te gerçekleştirilmiştir.
- **Doğa müzeleri:** Değişik türdeki hayvan ve bitki türlerinin sergilendiği geçmiş müze yapılarından, günümüzde zooloji, bitkiler ve botanik, mineraller ve fosiller koleksiyonlarını içine bulduran müzelerdir.
- **Kütüphaneler ve arşivler:** Kütüphaneler ve arşivler kil tabletlere yazıldığı dönemden bu yana bilgi saklama işlevini yerine getirmelerinin ötesinde tarihi

değer taşıyan yazılı belgeleri de bünyelerinde bulundurulan ve dolayısıyla bu belgeler üzerinde araştırma yapmaya olanak vererek sergilediklerinden dolayı müze kapsamına alınmıştır.

- **Diğer:** Yönetimsel olarak bağımsız ve herhangi bir koleksiyon grubuna tam olarak karşılamayan kişilerin tek başına oluşturdukları koleksiyondan yola çıkarak oluşturdukları müzeler yer almaktadır. Örnek olarak Londra' lı bir tütün ilişkili mamulleri koleksiyoncusunun "Smokiana" adını verdiği 30.000 parçalık pipo, ağızlık, çakmak, kibrit kutusu, sigara afişleri ve benzerlerinden oluşan koleksiyonuyla müze açması verilebilir.

Erbay (1998) 21.yüzyılda müzenin resmi tanımları içerisinde yer almayan ancak sayıları hızla artan "sanal müzeler", gerçekte var olan müzelerin, koleksiyonlarını, işlevlerini, mekanlarını web sayfalarındaki sunumlarından farklı olarak dijital ortamda gezilebilecek şekilde hizmet vermekte olan müzeler olarak bu müzeleri tanımlamaktadır. Bu müzelere bilgisayar bağlantılarıyla ulaşılabileceği gibi, cd-rom ve video kayıtlarıyla da takip etmek mümkündür (Erbay, 1998).

Ülkemizdeki müze sınıflandırması ise aşağıda yer almaktadır (Altun, 2007);

- 1. Koleksiyonlarına Göre Müzeler:** En geniş grubu Arkeoloji Müzeleri oluşturur. Etnografya müzelerinin de sayısı çoktur, ancak çağdaş sergileme örneğini yansıtmamaktadır. Askeri Müze, Sanat Müzeleri, Endüstri Müzesi (Rahmi Koç Sanayi Müzesi), Doğa Tarihi ve Jeoloji Müzesi (Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü Tabiat Tarihi Müzesi) örnekleri kısıtlıdır. Diğer müzeler içerine girebilecek Sağlık Müzesi, Karikatür Müzesi, Oyuncak Müzesi gibi çeşitli uzmanlık müzeleri bulunmaktadır.
- 2. Bağlı Buldukları İdari Birime Göre:** Ülkemizdeki müzelerin çoğu Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın idaresi altındadır. Diğer müzeler idari çeşitlilik altında karşımıza çıkmaktadır. Erbay (1999) yönetsel farklılıkları açısından müzeleri, "Ulusal Yönetime Bağlı Müzeler", "Özerk Yönetime Bağlı Müzeler", "Özel Yönetime Bağlı Müzeler" olarak üç grupta toplamıştır. Bunlar:

a- Ulusal Yönetime Bağlı Müzeler

- **Kültür ve Turizm Bakanlığı'na Bağlı Müzeler:** İstanbul Arkeoloji müzeleri, Türk İslam Eserleri Müzesi, Topkapı Sarayı, Ayasofya, Anadolu Medeniyetleri Müzesi vb.

- **T.B.M.M.'ye Bağlı Müzeler:** Milli Saraylar, Köşk ve Kasırlar (Dolmabahçe Sarayı, Beylerbeyi Sarayı, İhlamur Kasrı, Yıldız- Şale Köşkü, Maslak Kasırları, Aynalı-Kavak Kasrı).

- **Cumhurbaşkanlığı'na Bağlı Müzeler:** Çankaya Köşk Müzesi.

b- Özerk Yönetime Bağlı Müzeler

- **Belediyelere Bağlı Müzeler:** Atatürk Müzesi, Aşıyan Müzesi, Şehir Müzesi, Tanzimat Müzesi, Yerebatan Sarnıcı (İstanbul Büyükşehir Müzesi), Konya A.R. İzzet Koyunoğlu Şehir Müzesi, Konya Etnografya Özel Müzesi, Kütahya Altıntaş Açık hava Müzesi, Kütahya Tavşanlı Belediye Müzesi, Sivas İnönü Etnografya Müzesi, Trabzon Atatürk müzesi vb.

- **İl Özel İdare Müdürlüğü'ne Bağlı Müzeler:** Eskişehir Yunus Emre Etnografya Müzesi, Eskişehir Yeşil Efendi Osmanlı Evi, Sakarya Ali Fuat Paşa Kuvay-ı Milliye Müzesi, Samsun Atatürk Evi.

- **Kaymakamlıklara Bağlı Müzeler:** Cizre/ Mardin Müzesi.

- **Milli Park Müdürlüğü'ne Bağlı Müzeler:** Zafer Müzesi (Milli Park Müdürlüğü-Afyon), Kabatepe Tanıtma Merkezi (Milli Park Müdürlüğü Eceabat).

- **Çeşitli Bakanlıklara Bağlı Müzeler:** Olgunlaşma Enstitüsü 100. Yıl Müzesi (MEB), Atatürk Orman Çiftliği Atatürk Evi Müzesi (Tarım ve Orman Bakanlığı), Meteoroloji Müzesi, Denizcilik Müzesi (Çevre Bakanlığı), MTA Tabiat Tarihi Müzesi (Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı), TRT Müzesi, TCDD Milli Mücadelede Atatürk Konutu ve Demiryolları Müzesi, PTT Müzesi (Ulaştırma Bakanlığı).

- **Genel Kurmay Başkanlığı'na Bağlı Müzeler:** Anıtkabir ve Müzesi, İstanbul Askeri Müzesi, İstanbul Havacılık Müzesi, İstanbul Deniz Müzesi, Florence Nigtingale Müzesi (Selimiye Kışlası).

- **Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne Bağlı Müzeler:** İstanbul Türk Vakıf Hat Sanatı Müzesi, İstanbul Türk İnşaat ve Sanat Eserleri Müzesi.

- **Eğitim Kurumuna Bağlı Múzerler:** İstanbul Resim ve Heykel Múzesi (M.S.G.S.Ü.), ODTÜ Múzesi, Bođaziçi Üniversitesi Múzesi, Oyuncak Múzesi (Ankara Üniversitesi), Sabancı Múzesi (Sabancı Üniversitesi).

c- Özel Yönetime Bağlı Múzerler: Sadberk Hanım Múzesi, Rahmi Koç Sanayi Múzesi, Pera Múzesi, İstanbul Modern, Yapı Kredi Vedat Nedim Tör Múzesi, Osmanlı Bankası Múzesi, T.C. Ziraat Bankası Múzesi, Haluk Perk Múzesi vd.

- **Koleksiyonlarını Sergileme Yöntemlerine Göre:** Múzelerimizin çoğu, bu geleneksel sergileme yöntemini kullanmaktadır. Ülkemizdeki anıt müze örnekleri arasında Anıtkabir ve Ayasofya bulunmaktadır.

2.3 Dünyada Müzeciliğin Gelişimi

Tarih süreci içerisinde doğa nesnelere ve sanat yapıtlarının bir araya getirilmesi ilk kez Paleolitik çağ mezarlarında (M.Ö. 100.000-40.000) görülmüş ve ardından Eski Mısır ve Mezopotamya’da da değerli eşyaların mabetlerde, mezarlarda, kutsal alanlarda veya saraylarda bir arada sergilendikleri de görülmüştür. Bu sergilemelerde dinsel amaç ön planda olmasının yanı sıra savaşlarda galip gelen hükümdarlar ele geçirdikleri ganimetleri kuvvet ve kudret göstergeleri olarak halkın görebilecekleri yerlere koymuşlardır (Yücel, 1999). Helenistik Çağın ünlü krallarından I. Ptolemaios da M.Ö. 300 yıllarında o dönemin önemli bir kültür merkezi olan İskenderiye’de ilk müze ve kütüphaneyi kurmuştur (Mansel, 1971).

Savaşlarda toplanan ganimetlerini bir araya getirme tutkusu koleksiyonculuğun başlamasına neden olmuş ve her geçen gün bu koleksiyonlar biraz daha zenginleşmiştir. Bu tarz zengin koleksiyonların ilkel müzelerin başlangıcı olduğu düşünülmektedir. Orta Çağ Avrupa’ında her türlü sanat değeri olan eserlere ilgi artmış ve Rönesans’ın etkisiyle daha da hız kazanmıştır. Ayrıca toplanan bu eserleri halkın da görebilmesi için yoğun çabalar gösterilirken; ressamın çizimleri, eskizleri; insan ve evrenin ilişkisini araştıran çalışmaların yer aldığı müze görünümündeki sergilemelerle çeşitlenmeye başlamıştır. Avrupa’da böylece müzecilik için ilk adımlar atılmış ve bilgin Samuel Van Quichberg ilk kez 1665’te örnek müzenin nasıl kurulabileceği konusunu içeren “Inscription” isimli bir kitap yazarak müzecilikle ilgili bazı ilkeler ortaya koymuştur. Ardından C.F. Neicklius da müzeciliğin el kitabı olarak nitelenen Museographia’ yı yayınlamıştır (Yücel, 1999). Böylece müze adı ilk kez 16.yy kullanılmaya başlanmıştır (Atagök, 1999).

Dünyada çağdaş anlamda müzecilik, müzeler arasında araştırma ve yöntem doğrultusunda birliğin sağlanması amacı ile 1947 yılında Paris'te ilk toplanan ICOM'un (International Council of Museum) kararlar almasıyla başlamıştır. Burada uzmanlık dalları, teknik incelemeler, uluslararası kongrelerin toplanmaları, yayınlara ağırlık verilmesi kararlaştırılmıştır. Kültür varlıklarının tüm toplumların ortak malı olduğu düşüncesinden yola çıkarak onlarla ilgilenilmesi ve eğitim önem kazanmıştır. ICOM tüm dünyada çağdaş müzeciliğin temel ilkelerini ortaya koymuş ve yepyeni görüşler ortaya atmıştır. Bilimsel araştırmalara, objektif tarihe yardımcı olabilmek, yeni bir görüşle objelerin kataloglarını hazırlamak, koleksiyonları bilgisayar programlarına geçirmek ve eğitimin tüm kademelerinde yardımcı olabilmeyi bu kuruluş hedeflemiştir. Uluslararası ilişkilerle düzenlenecek sergilerin aracılığı ile toplumların birbirlerini daha iyi tanınmasında da ICOM önemli bir rol üstlenmiştir.

Atagök (1999) çağdaş müzeciliği şöyle tanımlamıştır: “Çağdaş müzecilikte müzelerin yaptıkları etkinlikleri topluma duyurmak ve toplumun ilgisini çekmek, toplumla bütünleşmenin ilk koşuludur. Etki alanını genişletmek, müzeye gelen sanatçı, sanatsever, aydın ve öğrencilerden oluşan dar çevreyi aşmak için müzeler bilinçli programlar yapıp iletişim organları ile halkla ilişkili kurmak zorundadır. Kısa ve informal yazılı ve sözlü duyurularla birlikte uzun ayrıntılı bilgilerin basın, radyo ve televizyonda halka aktarma, halkla ilişkilerin dolaysız yöntemleridir.”.

Ülkeler özelinde müzeciliğin gelişimine bakıldığında Almanya'da müzeciliğin temellerinin 17. ve 18. yy. saraylarda toplanan koleksiyonlarla oluştuğu görülmüştür. Bu koleksiyonlarda Yunan, Roma heykelleri, sikkeler, madalyonlar, başlangıcı Rönesans'a kadar inen resimler, kitaplar, gravürler ile günlük yaşantıda kullanılan araç ve gereçler bulunmaktadır. Özellikle Münih ve Berlin'de toplanmış olan antika koleksiyonlarının kaynağı Anadolu, Suriye ve Irak'ta yapılan kazılardan getirilen eserler oluşturmuştur. Ayrıca Münih şehrinin gelişmesiyle Almanya'daki müzecilik de gelişmiştir. Amerika'daki müzecilik çalışmaları ise 19. yüzyılın ikinci yarısında yoğunluk kazanmıştır. Amerika'da müzeler başlangıçta birer eğitim kurumu olarak görülmüş ve kısa zamanda hızlı bir ilerleme göstererek Avrupa'nın önüne geçmiştir. Üniversitelerle yakın işbirliğine girilmiş ve özel vakıflar düzeninin de yönetilmişlerdir. Müzelerdeki bu anlayış müzeciliğin ilerlemesine yardımcı olurken, halkın maddi katkılarının da önemli etkisi olmuştur. Amerika'da koleksiyon sahipleri eserleri

müzelere bağışlamak yerine vakıf yönetimleri aracılığıyla değerlendirilmesi yoluna gitmişlerdir. Modern müzecilik anlayışının ortaya konmasının yanı sıra onları destekleyen araştırma merkezlerinin kurulmasıyla geçmiş değerlerin korunması yönünde ciddi ve yoğun çalışmalar yapılmaktadır (Atagök, 1999) .

2.4 Türkiye’de Müzeciliğin Gelişimi

Türk tarihinde müzelerin ilk örneklerine Selçuklular devrinde rastlanır. Anadolu Selçukluları Konya Alaeddin Tepesindeki surları yaparken taşların arasına yer yer antik çağın kalıntılarını, heykellerini kalıntılarını yerleştirerek belki de ilk müze denemesini yapmışlardır (Eyice, 1985; Yücel, 1999).

Müzeler, ülkemizde zengin tarihi ve kültürel mirasımızı “korumayı” hedefleyen, 19. yüzyılın Batılılaşma çabalarının göstergesi olan “çağdaş bir kurum” olarak ortaya çıkmıştır (Özkasım ve Ögel, 2005). Türkiye’deki müzeciliğin tarihsel gelişimi dört evre altında incelenmektedir (Keleş, 2003).

Birinci dönem ve Türkiye’ de müzecilik çalışmaları ilk kez ciddi biçimde Sultan Abdülmecid (1839-1861) zamanında Tophane-i Amire Müşiri Ahmet Fethi Paşa’ nın çabalarıyla 1846’da gerçek anlamda başlamıştır. Sultan Abdülmecid 1845 yılında Yalova civarında yaptığı gezide üzerinde İmparator Constantinus’ un adının bulunduğu yazıt başlıklarını toplatarak İstanbul’a gönderilmesini istemiş ve bu taşlar Aya İrini Kilisesi’nde koruma altına alınmıştır. Buranın düzenlenmesi ve “müze” haline getirilmesi Ali Paşa’ nın sadrazamlığı zamanında olmuş ve Edward Goold, Tarenzio ve Alman Dethier müze müdürlüğü yapmıştır. Dethier’ in ölümüyle Türk müzeciliğinde ikinci dönem yani “Osman Hamdi Bey Dönemi” başlamıştır (Gerçek, 1999; Yücel, 1999).

Paris’te on iki sene yaşayan ve başlangıçta hukuk eğitimi alan Osman Hamdi Bey, daha sonra resim öğrenimi görmüştür. Bu özelliğiyle kendisi ilk tahsilli Türk ressamlarından biri olmuştur. 1881 yılından itibaren Müze-i Hümayun’ un müdürlüğüne getirilmiştir. Mansel’ e (1960) göre Osman Hamdi Bey aldığı bu görevle hem kendi yaşamında hem de Türk müzeciliğinde yeni bir sayfa açmış oldu. Sırasıyla Sanayi-i Nefise Mektebi (Güzel Sanatlar Okulu) açılması ve Asar-ı Atika Nizamnamesi’ ni değiştirilmesi için çalışmalar yapmıştır. İstanbul Müzesini zenginleştirmek için Osmanlı topraklarının dört bir yanında kazılar yapmıştır. Hem

müzenin hem de kendisinin dünya çapına tanınırlığını arttıran kazısı ise Lübnan sınırları içerisinde kalan Sayda şehrinde gerçekleştirdiği kazıdır. Ülkenin dört bir yanından gelen eserler sonrasında korunması ve saklanması için yeni yerlere ihtiyaç duyulması üzerine iki katlı bir bina yaptırmıştır. Ünlü mimar Valaury' un çizdiği bina 1903 yılında açılmış ve daha sonra bu binaya eklemeler yapılmıştır. Yeni eserler bu binada sergilenirken İslami eserler Çinili Köşkte sergilenmiştir. Ölümünden sonra oluşturduğu kadro kendisinden sonra müzenin devamlılığını sağlamıştır (Maccario, 2012; Mansel,1960).

Türk müzeciliğinde üçüncü dönem ise Osman Hamdi Bey'in yetiştirdiği Halil Ethem Bey'le (1910-1931) başlamıştır. Özellikle 1920 yılında Atatürk' ün katkılarıyla Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir müdür ve katip kadrolu Türk Asar-ı Atika Müdürlüğü kurulmuştur. Özellikle Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde müzeciliğin yer alması, eğitim açısından önemini ortaya koymaktadır. İstiklal Savaşı'ndan sonra bu müdürlük Hars Müdürlüğü ismini almıştır. Atatürk Milli Eğitim sorununu incelemek için bir heyet kurulmasını istemiş ve bu heyet Ankara'da milli kültürle ilgili konular hakkında Ankara'da milli bir müze ile Etnografya müzesinin kurulmasını istemiştir. Eğitim amaçlı okul müzelerinin kurulması Asar-ı Atika Nizamnamesinin yeniden gözden geçirilmesinde gündeme alınmıştır. Bu gelişmelerden sonra Atatürk'ün desteğiyle arkeoloji öğrenimi yapmak üzere Avrupa'ya öğrenciler gönderilmiş, I. Türk Tarihi Kongresinde Atatürk Türkiye'de milli kazılar yapılması gerektiğini söylemiştir. "Türkiye Cumhuriyetinin temeli kültürdür" sözüyle tarihe ve bunun korunmasına verdiği önemi bir kez daha belirtmiştir (Gerçek, 1999; Önder, 1990; Yücel, 1999).

Atatürk, Dolmabahçe sarayının veliaht sultan bölümünü 30 Eylül 1937'de Resim ve Heykel Müzesine dönüştürmüştür. Cumhuriyet döneminde müzeleri peş peşe açılmaya başlamış ve önceki yıllarda depo ya da memurluk olan, gün geçtikçe zenginleşen müzeler yavaş yavaş müdürlüklere çevrilmiştir. Bursa Müzesi (1923), Ankara Arkeoloji Müzesi (1923), Antalya Müzesi (1924), Edirne Müzesi(1924), Adana Müzesi (1924), Bergama Müzesi (1924), Ankara Etnografya Müzesi (1926), Amasya Müzesi (1926), Sinop Müzesi (1926), Tokat Müzesi (1926), İzmir Müzesi (1926), Sivas (1926), Kayseri Müzesi (1929), Afyon Müzesi (1933), Diyarbakır Müzesi (1934), Efes Müzesi (1934), Manisa Müzesi (1935), Hatay Müzesi (1938), Niğde Müzesi (1939) ve Kastamonu Müzesi (1941) bunların başında gelmiştir.

Cumhuriyet Döneminin başlarında Halkevlerinin bünyesinde tarih ve müze kolları kurulmuş, müzelerin geliştirilmesi için çalışmalar yapılmıştır. Türk müzeciliği 1960'lı yıllara kadar günün ekonomik ve siyasi koşulları göz önüne alındığında büyük maddi girişimler yapılmadan yürütülmeye çalışılmıştır (Yüce,1999).

Son dönem Türk müzeciliği 1960 ve sonrasını kapsamaktadır. 1960'lı yıllardan itibaren müze binalarının yapımı hızlanmış ve bu müzelerde sergileme tekniklerinde (koruma, ışıklandırma, depolama, vb.) önemli bazı yenilikler göze çarpmıştır (Atasoy, 1984).

2.5 Müzeler ve Eğitim

Müze eğitimi, izleyici ve müze koleksiyonu arasında iletişim kurmak amacıyla yapılan çalışmaların tümünü kapsamaktadır (Akmehmet ve Ödekan, 2006). Müze eğitimi Moffat ve Wollard (1999) tarafından “yorum, açıklama ve programlar sunarak ya da anılar, duygular, düşünceler yaratma yoluyla, izleyenlerin yaşantılarıyla ilişkili anlam çıkarmalarını sağlayarak, koleksiyonlardan öğrenmelerini sağlama süreci” olarak tanımlanmaktadır.

Müzelerin tarihi objeleri toplama, koruma ve araştırma görevleri yanında eğitsel işlev ve görevleri olduğu da uzun yıllardan beri vurgulanmıştır. Müzeler, tarihi mekan ve binalar tarih eğitiminde ve yerel tarih konularının öğretiminde vazgeçilmez kaynaklardır (Aktekin, 2008). Günümüz müzeciliğinin en önemli görevlerinin başında topluma ve öğrenciye inen eğitim programlarının düzenli bir biçimde devam etmesi gelmektedir. Öncelikle ABD’de başlayan sonra İngiltere ve Almanya’da gelişen müze eğitimi, başka bir deyişle müze pedagojisi bir bilim dalına dönüşmüştür (Yücel, 1999).

Müzelerin eğitimdeki rolü, Uluslararası Müzeler Konseyi’nin idarecilerinden Georges H. Riviera tarafından, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurulu (UNESCO)’ nun Bölge Semineri (1962) kitabının önsözünde, “UNESCO’ nun müzelerin gelişmesine yardım yolundaki başlıca gayelerinden biri, müzelerin eğitim programlarının daha geniş bir hale getirilmesini teşvik etmektir; böylece büyük bir kısmı orijinal eserlerden oluşan müze koleksiyonlarının halka tanıtılması için en iyi yol bulunmuş olur ” ifadesiyle vurgulanmıştır.

Geçmiş yüzyılların yetiştirmeyi amaçladığı çok bilen insan tipinin yerini bilgiyi nerede ve nasıl bulabileceğini bilen insana; bilginin değişmez ve kalıcı olduğuna inanan insan tipinin de yerini bilginin kısa zamanda değişip eskidiğini bilen ve bu nedenle kendisini sürekli geliştiren insan modeline bıraktığı araştırmalarda belirtilmektedir (Oktay, 2010). Yine eğitim anlayışında itaatkâr, uslu çocuk yetiştirme kavramının; kendine yetebilen, karar verebilen, kararlarının sonucuna katlanabilen, hak ve sorumluluklarını dengeli bir şekilde taşıyabilen insan yetiştirme kavramı ile yer değiştirdiği ve etkileşime dayalı demokratik yaklaşıma doğru değişmesi şeklinde olduğu belirtilmektedir. Öztürk (1999) eğitim anlayışında, "öğretmen", "kitap" ve "bellek" kavramları önemliyen yeni eğitim anlayışıyla "doğa", "eşya", "olay", "deney" ve "gözlem" gibi kavramlar gelişmeye başladığını ifade etmiştir. Böylesi bir anlayışla eğitim, salt "metin ezberleme" ya da "verileni alma" olayı olarak değil, eğitim çevresini bir bütün olarak eğitime dahil etme şeklinde düzenleme anlamına gelmektedir (Öztürk, 1999).

Eğitim alanındaki yeni düşünceler ve gelişmeler sonucunda Comenius, J. Dewey gibi eğitim kuramcılarının öğrenmede öğrenenin nesnelere etkileşimi yoluyla aktif katılımının ve deneyiminin önemini vurgulaması müzelerin önemini gözler önüne sermiştir (Akmehmet ve Ödekan, 2006).

Müzecilikteki gelişmeler ve eğitim bilimlerindeki disiplinlerarası anlayışın gelişmesi müze pedagojisi alanının gelişmesinde de etkili olmuştur. Bu özellikleriyle müze pedagojisi müzeden hareketle ve müze yoluyla öğretmek olarak da tanımlanabilir. Genel olarak müze pedagojisi temel eğitimde ve yaşam boyu eğitim sürecinde yaşantılara dayalı çok yönlü öğrenme ve yaşam alanları olarak müzelerin etkin kullanımını içermektedir (Adıgüzel, 2000).

Eğitim çevresinin pedagoji ilkelerine göre düzenlenmesini de öngören anlayış nedeniyle "okul" yapısını da yeniden düşünmek ihtiyacı gündeme gelmiş ve "Okul Müzesi" kavramı da eğitim alan yazınına girmiştir. Bu yeni eğitim anlayışının eğitim sürecine katılmasında M. Satı Bey önemli rol oynamıştır.

M. Satı Bey' in Maarif Nezareti' ne 1926' da sunduğu raporunda dikkati çeken bir konu müzelerin, özellikle okul müzesinin önemini ilk olarak gündeme getirmiş olmasıdır. M. Satı Bey sadece okul içi eğitimi değil, öğrencilerin okul dışı yaşanan

gerçekleri yakından tanımaları için toplumsal ve tarihi çevreyi incelemeyi hedefleyen gezileri de öğretim yöntemi olarak kullanmıştır. M. Satı Bey bu konuyla ilgili hazırladığı bir raporunda, müze kavramının geleneksel müze yaklaşımından oldukça farklı bir amaç taşıdığını belirtmiş; müzede sergilenen yöntemlerin sadece “ibret alma” belgeleri olmadığına; eski eserleri eğitim alanında görerek öğrenme, inceleme, üzerine kurulacak bilginin nesnel tarafını da öğretim olgusuna dâhil etme anlayışına yer vermiştir (Öztürk, 2000). Türk eğitim tarihinde ilk kez bir okul müzesi M. Satı Bey tarafından 1 Mart 1926 yılında açılmıştır.

Öztürk (2000) bilim ve kültürel kalkınmanın eğitimin iki temel amacı olduğu görüşünü benimseyen İsmail Hakkı Baltacıoğlu’ nun, Satı Bey’ den farklı olarak müze kavramına kültür pedagojisi açısından baktığını; Türk kültür ve sanatının kökenlerini, uygarlık tarihinde gelinen noktayı anlamamıza hizmet etmesi gereken kurumların müzeler olduğunu belirtmiştir.

Adıgüzel (2000), eğitimin belirli bir zaman ve planla sınırlı olan öğretimden farkını, yaşam boyu devam eden bir süreç oluşu ve öğrenmeyi insanın tüm yaşamına yaymış olması şeklinde açıklamaktadır. “Çocuk ve ergenler hatta yetişkinler için öğrenme ortamları acaba sadece okullar mıdır?” sorusu ile okul, önceden belirlenmiş eğitim amaçlarına uygun olarak, eğitmek istediği öğrencilere yeni davranışlar kazandıracak ya da istenmeyen davranışları kaldıracak yaşantılar hazırlayıp sunan bir sistem olarak açıklanmaktadır. Ancak okulların çoğunlukla çocuk ve ergene yaparak, yaşayarak öğrenme ortamları sunmayı başaramadığı, onların hayal güçlerini oyun, deney gibi birlikte yapma odaklı etkinliklerle zenginleştiremediği, okuldaki öğrenme ortamının daha çok kuramsal bilgilerin aktarımına yönelik olduğu, öğrenmenin daha çok not almaya odaklanmış görüntüsü verdiği gözlenmektedir. Oysa okulun, öğrenmenin ve bilginin tek kaynağı olmadığı ifade edilmektedir. Bu nedenle müzeler, galeriler, parklar, sanat ve kültür merkezleri gibi farklı ortamların okulun sahip olduğu işlevleri, hedef, içerik ve yöntemlerin oluşturulmasıyla eğitsel etkinlikleri gerçekleştirebilecek kurumlar olduğu düşünülmektedir. Ayrıca eğitim bilimlerindeki ve müzecilik anlayışındaki değişimlerin müzelere temel işlevlerinin yanında farklı görevler de yüklemekte olduğu, bunu da sınıftaki öğrenmeyi destekleyecek düzeyde bir öğrenme ortamı oluşturması en önemli işlev olarak görülmektedir (Adıgüzel, 2000).

Müzeler, kişiler için sosyal bilgiler, sanat, fen bilimleri ve matematik kavramlarını keşfetmede çok kıymetli deneyimler sağlamaktadır (McLeod ve Kilpatrick, 2000). Son yıllarda müzelerin ve sergilerin okul dışı etkinliklerde yaygın olarak kullanılabilir öğrenme ortamı oldukları yönündedir. Türkiye akademik programlarındaki eğitim, drama ve müze pedagojisindeki gelişmeler bu örnekler arasında yer bulmaya çalışmaktadır. Özellikle günümüzdeki disiplinlerarası etkileşim, müze ve müzecilik anlayışındaki değişiklik ve yeni gelişmeler ile eğitim bilimlerindeki öğrenmenin sadece okulla sınırlı olmaması gerekliliği, öğrenmede çoklu ortamların, örtük programların ve kültür pedagojisi gibi yeni disiplin, yöntem ve tekniklerin ortaya koyduğu sonuçlar bu anlayışın önemli bir gelişim noktasını oluşturmaktadır (Adıgüzel, 2000).

Çağdaş eğitim anlayışıyla düşünüldüğünde müzeler, çocukların serbestçe dolaştığı, müze eğitim programları yardımıyla, anlamlı deneyimler kazanacakları ve yaparak yaşayarak öğrenecekleri ortamlar konumuna getirilmektedir. Müze gezisi sonrasında ve müze eğitim programları çerçevesinde uygulanacak atölye çalışmaları, çağdaş eğitimde etkin rol oynamaktadır (Yavuzoğlu- Atasoy,1999).

Türkiye’de müze eğitimi ve öğretimdeki önemi 1990’lara kadar hükümet programlarında, toplantı ve seminerlerde dile getirilmiş, bu öneriler doğrultusunda kararlar alınmış, fakat uygulanamamıştır. 2000’lerden sonra ise müze eğitimi gelişmeye başlamıştır. 1998’de Ankara Üniversitesinde “Müze Eğitimi” yüksek lisans programının kurulması bu alan için akademik bir zemin oluşturmuş; bu konuda araştırmalar projeler yapılarak bir müze ortamı oluşmaya başlamıştır. Müze eğitimi uygulamaların ise özel müzelerde gerçekleştirildiği görülmektedir. Rahmi Koç, Sabancı Müzesi ve İstanbul Modern’de çeşitli eğitim etkinlikleri sunulmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı Müzelerinde ise nesne merkezli koruma ve sergilemeye dayalı müzecilik anlayışı devam etmektedir.

Onur (2003), Hooper-Greenhill’ in müzenin eğitim işlevinin kitle iletişimi ve kişilerarası iletişim olarak ifade edilen iki ana iletişim yöntemiyle gerçekleştiğini ifade etmiştir. Ayrıca iletişim yöntemleri olan uzaktan öğrenme ve yüz yüze öğretme şeklinde müze eğitimlerinin gerçekleştiği görüşüne yer vermiştir. Uzaktan öğrenme kitle iletişiminin birçok özelliğini taşır. Tek yönlüdür, iletişim sırasında değiştirme

olanağı yoktur, taraflardan birinin yokluğunda gerçekleşir. Hooper Greenhill (1999), bu potansiyel kusurlarına karşın müzelerin sergiler, gösterimler, yayınlar, ödünç verme hizmetleri, gezici müzeler gibi uzaktan öğrenme yöntemleriyle son derece başarılı olduklarını söylemektedir. Yüz yüze öğretmede ise, bu doğrudan, doğal, kişilerarası bir iletişim yöntemidir. Bu yöntemde paylaşma, değiştirme, tepki verme olanağı vardır. Müzede gerçekleştirilen yüz yüze öğretmeden çok farklı öğretim biçimleri ve etkinlik türleri (örneğin elle yoklama, çizim yapma, rol oynama...) kullanılmaktadır. Müzede yüz yüze öğretim esnek, koleksiyonlar, sergiler, binalar, personel, müze dükkanı, gibi hepsi öğretim kaynağı olabilir. Çok çeşitli ve ziyaretçilerin özelliklerine uyarlanabilir görülen müzede öğretim yöntemlerine; yetişkinlerde ve üniversite öğrencilerinde konuşmalar ve konferanslar; yaşlılarda yakından inceleme ve elle yoklama; genç ziyaretçilerde enstrüman çalma, küçük çaplı bilimsel deney yapma gibi örnekler verilmektedir. Bununla birlikte, müze eğitimcisinin okulda kullanılan öğretim programlarına başvurması önemli kabul edilmektedir.

Müzeler ile insanlar arasındaki ilişkilerin ne şekilde kurulacağını müze koleksiyonlarının yapıları ve müze politikaları belirlemektedir. Müze ziyaretlerinin hedeflerinin, nesnelere ve konulara karar verme sürecinin bir parçası olarak geliştirilmesi ve açıklanması, müze eğitimi işlevinin yerine getirilmesinde önemli bir aşama olarak görülmektedir (Onur, 2003).

Öğrenmede nesnelere kullanımına ilgi gösterilmesinin müzelerin eğitim kurumları olarak algılanması üzerinde önemli bir etki yarattığı görüşü kabul görmüştür (Onur, 2003). Müzede nesnelere farklı yönleri, farklı bilgi düzeyinde ve yaşamlarının farklı evrelerinde olan insanların öğrenme tarzları ve yeterlikleri hakkında da bilgilendirme suretiyle aktarılmalıdır. Hooper-Greenhill (1999) tarafından hazırlanan “Eğitim Açısından Müzeler” raporunda, müzelerin eğitim rolünün açık biçimde ortaya konduğu ifade edilmekte ve dört unsura yer verilmektedir:

- Nesnelere bilgi verecek şekilde seçilip düzenlendiği ve aynı amaçla etiketlerin yazıldığı dikkatle planlanmış sergiler,
- Ödünç verilen nesne koleksiyonlarının bakımı ve müzelerde ders verilmesi de dahil olmak üzere okullarla yapılacak çalışmalar,

- Yetişkin halk için konferanslar ve gösteriler
- Her daldan öğrencilerle (araştırma öğrencileri, üniversite öğrencileri koleksiyoncular) yapılacak çalışmalar.

Türkiye’de örgün eğitim kurumları tarafından gerçekleştirilen müze gezileri incelendiğinde çoğunlukla kısa zamanlara sıkıştırılmış ve niteliği tartışılabilir etkinlikler yer almaktadır. Bazı kurumlar müze çalışmalarını daha etkin ve nitelikli kılmak, müzelerin de yaşanılan alanlar olduğunu ortaya koymak amacıyla düzenli ve uzun süreli geziler ya da çalışmalar gerçekleştirmektedir (Özen, 2013).

2.6 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Müze İle Eğitim

Sosyal bilgiler dersi için önemli bir öğrenme yeri olan müzeler, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) tarafından yayımlanan karar ile birlikte; öğrencilere kazanımların verilmesi konusunda daha programlı bir şekilde eğitim verilen yerler haline gelmeye başlamıştır. Atagök (1999) bilgi aktarımının temel alındığı ezberci ve edilgen bir öğrenci yetiştiren sistemden, öğrencinin bilgiye araştırmaları sonucunda kendisinin ulaştığı, öğrenme faaliyetleri içerisinde öğrenciyi aktif kılan bir sisteme geçilmiştir. 2005 yılından beri de ülkemiz eğitim sisteminde uygulanan ve temelinde öğrenene sunulan etkili uyarıcılarla öğrenenin kendi öğrenmelerini yapılandırması ilkesi bulunan yapılandırmacı eğitim yaklaşımı öğretmenleri, öğrenciye en doğru ve en etkili uyarıcıları verebilecek öğrenme-öğretme sürecini tercih etmeyi zorunlu kılmaktadır. Öğrenci üzerinde kalıcı bir iz bırakacak en etkili uyarıcılar ise sınıfın dışında ya da gerçek yaşam koşullarında bulunmaktadır (Altın ve Demirtaş, 2014). Bu noktadan hareketle eğitim artık sadece sınıf içerisinde olan ve kitaba veya öğretmene bağlı kalınan bir iş olmaktan çıkıp okulun dışına taşmıştır.

Öğrenciler sosyal bilgiler dersi ile ilk olarak ilkokul 4. sınıfta karşılaşmaktadır. MEB’in Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda öğrencilere verilmek istenen kazanım sayısı 4. sınıfta 46; 5. sınıfta 46; 6. sınıfta 43 ve 7. sınıfta 39 tane olmak üzere toplam 174’tür (MEB, 2005). Bu kazanımlar öğrencilere verilirken en doğru yöntemler öğretmenler tarafından dikkatle seçilmelidir. Günümüzde öğretmen, aynı bilgiyi öğrencilerin en iyi anlayacağı şekilde farklı kanallar kullanarak onlara aktaran, öğrencinin bilgiyi özgün bir şekilde yeniden biçimlendirmesine imkân sağlayan çok yönlü bir model haline gelmiş ve bu nedenle de etkin bir şekilde öğretim için kullandığı

yöntemleri çeşitlendirmek artık evrensel bir kural halini almıştır (Küçükahmet, 2014). TTKB tarafından 24.01.2008’ de 2 Sayılı Karar ile sosyal bilgiler dersi programının uygulanması ile ilgili açıklamalar bölümüne ve kazanım tablolarındaki açıklamalar kısmına “Müze ile Eğitim” ile ilgili ilavelerin yapılması kararlaştırılmıştır. 2008-2009 öğretim yılında uygulamaya konulan bu karar ile birlikte sosyal bilgiler dersi içinde verilmek istenen kazanımlardan 35 tanesinin müze ile eğitimle verilmesi uygun bulunmuştur. Müze ile eğitim ya da bir diğer ifadeyle müze eğitimi ile ilgili ilişkilendirilen kazanımların sınıflara göre dağılımı 4. sınıfta 9; 5. sınıfta 11; 6. sınıfta 5; 7. sınıfta 10 kazanım şeklindedir (MEB, 2005; TTKB, 2008).

Müze ile Eğitimle ilişkilendirilecek olan kazanımlar ve açıklamaları Şekil 1’ de yer almaktadır (MEB, 2005):

SINIF	ÜNİTE	DERS SAATİ	KAZANIM	AÇIKLAMA
4	2. Geçmişimi Öğreniyorum	6	<p>1. Sözlü tarih yöntemi kullanarak ve nesnelere dayanarak aile tarihi oluşturur.</p> <p>2. Ailesi ve çevresindeki milli kültürü yansıtan öğeleri fark eder.</p> <p>3. Kültür öğelerinin geçmişten bugüne değişerek taşındığına ilişkin yakın çevresinden kanıtlar gösterir.</p>	Etnografik eserlerin sergilendiği müzelerde, ailede günlük hayatı yansıtan nesnelere (kap, kaçak, giyim kuşam, ev malzemeleri gibi) ile nesne çalışma yapılabilir.
		5	<p>5. Yaşanmış olaylardan ve görsel materyallerden yola çıkarak, Millî Mücadele sürecinde yakın çevresini ve Türkiye'yi betimler.</p> <p>6. Millî Mücadele'nin kazanılmasında ve Cumhuriyetin ilânında Atatürk'ün rolünü fark eder.</p>	Kurtuluş Savaşı Müzesi, Anıtkabir Müzesi, Askeri Müzeler, Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı boyunca gezdiği illerdeki Atatürk Müzeleri ve Kurtuluş Savaşı'nın yapıldığı mekânlar (Dumlupınar, Duatepe vb.) da incelemeler yapılabilir.
	5. İyi ki Var	7	<p>1. Çevresindeki teknolojik ürünleri, kullanım alanlarına göre sınıflandırır.</p> <p>2. İnsanlığın kullandığı belli başlı zaman ölçme araçlarını ve belirleme yöntemlerini tanır.</p> <p>3. Kullandığı teknolojik ürünlerin zaman içindeki gelişimini kavrar.</p> <p>4. Teknolojik ürünlerin hayatımızda ve çevremizde yaptığı değişiklikleri dikkate alarak geçmişle bugünü karşılaştırır.</p>	Teknolojik ürünlerin sergilendiği kurum, kuruluşlarla kişilerin kurduğu özel müzelerde nesne çalışması yapılabilir.
5	2. Adım Adım Türkiye	3	1. Çevresindeki ve ülkemizin çeşitli yerlerindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları,	Kurtuluş Savaşı Müzesi, Anıtkabir Müzesi, Askeri

			<p>nesneleri ve yapıtları tanır.</p> <p>2. Ülkemizin çeşitli yerlerindeki kültürel özelliklere örnekler verir.</p> <p>3. Ülkemizin çeşitli yerleri ile kendi çevresinin kültürel özelliklerini benzerlikler ve farklılıklar açısından karşılaştırır.</p> <p>4. Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki önemini açıklar.</p> <p>5. Kanıt kullanarak Atatürk inkılaplarının öncesi ile sonrasındaki günlük yaşamı karşılaştırır.</p>	<p>Müzeler, Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı boyunca gezdiği illerdeki Atatürk Müzelerine gezi düzenlenebilir.</p>
	5. Gerçekleşen Düşler	6	<p>1. Buluşlarla teknolojik gelişmeleri ilişkilendirir.</p> <p>2. Buluşların ve teknolojik ürünlerin toplum hayatımıza etkilerini tartışır.</p> <p>3. Buluş yapanların ve bilim insanlarının ortak özelliklerinin farkına varır.</p> <p>4. Kanıtlara dayanarak, Atatürk'ün bilim ve teknolojiye verdiği önemi gösterir.</p>	<p>Teknolojik ürünlerin sergilendiği kurum ve kuruluşlarla kişilerin kurduğu özel müzelere gezi düzenlenebilir.</p>
	7. Bir Ülke, Bir Bayrak	2	<p>5. Ulusal Egemenlik ve bağımsızlık sembollerine değer verir.</p>	<p>TBMM Müzesi incelenebilir.</p>
	8. Hepimizin Dünyası	2	<p>4. Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.</p>	<p>Sanal ortamda çeşitli ülkelerde bulunan doğal varlıklar ile tarihi eserlerin yer aldığı eski yerleşmeler, milli parklar ve açık hava müzeleri ile nesnelerin yer aldığı arkeoloji, etnografya ve çeşitli ülke müzelerine gezi yapılabilir.</p>
6	2. Yeryüzünde Yaşam	7	<p>6. Örnek incelemeler yoluyla tarih öncesindeki ilk yerleşmelerden günümüze, yerleşmeyi etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.</p>	<p>Arkeoloji müzelerine, arkeolojik buluntuların sergilendiği il müzelerine ve Çatalhöyük, Kültepe, Aşılar, Truva, gibi</p>

			7. Anadolu ve Mezopotamya'da yaşamış ilk uygarlıkların yerleşme ve ekonomik faaliyetleri ile sosyal yapıları arasındaki etkileşimi fark eder.	açık hava müzelerine yapılacak sanal ya da gerçek ortamda gezi düzenlenebilir.
	3. İpek Yolunda Türkler	7	2. Orta Asya ilk Türk devletlerinin kültürel özellikleriyle yaşadıkları yerlerin coğrafi özelliklerini ilişkilendirir. 3. Günümüz Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ilk Türk devletlerinin ordusu ile ilişkilendirerek, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin önemini ve görevlerini kavrar.	Sanal ortamda Orhun Abideleri ile ilgili inceleme yapılabilir. Askeri müzelere sanal ya da gerçek ortamda inceleme gezisi yapılabilir.
	7. Elektronik Yüzyıl	2	2. Bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gelecekteki yaşam üzerine etkilerine ilişkin yaratıcı fikirler ileri sürer.	Teknolojik ürünlerin sergilendiği kurum ve kuruluşlarla kişilerin kurduğu özel müzelerde nesne ve drama çalışması yapılabilir.
7	3. Türk Tarihinde Yolculuk	2	1. Türkiye Selçuklular döneminde Türklerin siyasal mücadeleleri ve kültürel faaliyetlerinin Anadolu'nun Türkleşme sürecine katkılarını değerlendirir.	Anadolu Selçuklu Devleti ile Anadolu'da kurulan ilk Türk beylik ve devletlerinin merkezleri olan şehirlerdeki (Konya, Sivas, Erzurum vb.) şehir müzelerine, Ahlat Açık Hava Müzesine sanal ya da gerçek gezi düzenlenebilir.
		6	3. Osmanlı Devleti'nin fetih ve mücadelelerini, Osmanlı'da ticaretin ve denizlerin önemi açısından değerlendirir.	Deniz müzelerine gerçek veya sanal alanda gezi düzenlenebilir.
		3	6. Osmanlı- Avrupa ilişkileri çerçevesinde kültür, sanat ve estetik anlayışındaki etkileşimi fark eder.	İstanbul'da (Dolmabahçe Sarayı, Beylerbeyi Sarayı, Yıldız Sarayı vb.) ve Anadolu'nun çeşitli şehirlerinde yer alan Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine ait kültür öğelerinin sergilendiği Türk ve Avrupa müzeleri incelenebilir.
		2	8. Osmanlı Devleti'nde ıslahat hareketleri sonucu ortaya çıkan kurumlardan hareketle toplumsal	Kurum ve kuruluşlara ait özel müzeler (Tanzimat

			ve ekonomik değişim hakkında çıkarımlarda bulunur.	Müzesi); banka müzeleri, askeri müzeler, eğitim müzelerine gezi düzenlenebilir.
4. Zaman İçinde Bilim	3	1. İlkuygarlıkların bilimsel ve teknolojik gelişmelere katkılarında örnekler verir. 2. İlk yazı örneklerinden yola çıkarak yazının kullanım alanlarını ve bilgi aktarımındaki önemini fark eder.		Türkiye'nin çeşitli illerinde bulunan arkeoloji müzeleri ile Anadolu'daki ilk yazılı tabletlerin bulunduğu Kültepe yerleşimi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi sanal ya da gerçek ortamda incelenebilir.
5. Ekonomi ve Sosyal Hayat	6	1. Üretimde ve yönetimde toprağın önemini tarihten örneklerle açıklar. 3. Tarihten ve günümüzden örnekler vererek üretim teknolojisindeki gelişmelerin sosyal ve ekonomik hayata etkilerini değerlendirir.		Türkiye'nin çeşitli illerinde bulunan arkeoloji müzeleri ile Anadolu'daki ilk köy yerleşmesi olan Çatalhöyük'e sanal ya da gerçek alanda gezi düzenlenebilir.
7. Ülkeler Arası Köprüler	6	1. 20. Yüzyılın başında Osmanlı Devleti ve Avrupa ülkelerinin siyasi ve ekonomik yapısıyla I. Dünya Savaşı'nın sebep ve sonuçlarını ilişkilendirir.		Birinci Dünya Savaşında açılan cephelerin bulunduğu illerdeki müzeler ve tarihi mekânlar (Erzurum Tabyaları, Çanakkale vb.) ve Avrupa'da Birinci Dünya Savaşı ile ilgili müzeler sanal ortamda incelenebilir.
	3	4. Düşünce, sanat ve edebiyat ürünlerinin, doğal varlıkların ve tarihi çevrelerin ortak miras ögesi olarak yaşatılmasında insanlığın sorumluluğunun farkına varır.		İl müzeleri, arkeoloji müzeleri, bilim müzeleri, etnografya müzeleri ve sanat müzelerinde inceleme gezileri yapılabilir.

Şekil 1. Müze Eğitimiyle İlişkilendirilen Kazanım ve Açıklamalar

2.7 İlgili Araştırmalar

Bu bölümde ilgili literatür çerçevesinde tarih ve sosyal bilgiler eğitimi dersleri kapsamında müze ve eğitim ile ilgili literatür çalışmalarına yer verilmiştir.

Müzeler ülkemizde sanat, tarih ve sosyal bilgiler eğitimi alanlarında eğitim amacıyla kullanılmıştır. Tarih öğretmenlerinin müze eğitimine ilişki görüşlerini Ata (2002)

yaptığı çalışmasında tarih öğretmenlerinin müze ortamlarının eğitim amaçlı kullanılmasına ilişkin olumlu düşüncede olduklarını ifade etmiş, ayrıca uygulamadaki yetersizliklerinin de bilincinde olduklarını belirtmiştir. Öğretmenler müze eğitiminin amaçlarına uygun gerçekleşebilmesi için müze yönetimlerinin öğretimde aktif rol oynaması gerektiğini ifade etmektedirler. Okul programlarının müze gezilerine izin verecek esneklikte olmaması, sınıfların kalabalık olması, gezi prosedürlerinin ağırlığı ve ders programının yoğunluğu öğretmenlerin öğrencileri müzelere götürememelerine neden olduğu tespit edilmiştir.

Akmehmet (2005) sosyal bilgiler programı içerisinde yer alan tarih öğretiminde İstanbul Arkeoloji Müzeleri'nin okul dışı eğitim ortamı olarak kullanılabilmesi için bir program önerisi geliştirmiştir. Program önerisi kapsamında Sosyal Bilgiler dersinin İstanbul Arkeoloji Müzesi'nde nesne merkezli işlenmesi için eğitim etkinlikleri oluşturulmuştur. 1998 Sosyal Bilgiler Programı esas alınarak hazırlanan programda, ilköğretim 4. sınıf öğrencileri tarih öğretimi için uygulama yapılmış ve değerlendirilmiştir. 2004 Sosyal Bilgiler Programına yönelik olarak uygulama ve değerlendirme aşamaları uygulanamadığından, ilköğretim birinci kademeyi kapsayan öneriler getirilmiştir.

Kuşan (2005) tarafından yeni müfredattaki Milli Eğitimin amaç ve ilkeleri araştırılmış, müze eğitimi ile ilgili olanları belirlenerek Sosyal Bilgiler ve Hayat Bilgisi derslerinin müze ortamında işlenmesine yönelik bir program geliştirilmiştir. Bu program doğrultusunda Türk İslam Eserleri Müzesi uygulama alanı olarak seçilmiştir. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerine yönelik müze çalışma planları tasarlanmıştır. Araştırma sonuçlarına bakıldığında ilköğretim 5. sınıf öğrencilerine hazırlanan çalışma planlarından biri uygulanmış ve uygulamanın öğrencilerin motivasyonlarını arttırdığı, sorgulama becerilerini kullanarak bilgilerini yapılandırmalarına yardım ettiği tespit edilmiştir.

Yeşilbursa (2006) çalışmasında sosyal bilgiler dersinde tarihi yerleri kullanarak yapılan öğretimlerin etkililiğini incelemiştir. Bu çalışmada tarih konularının öğretiminde geleneksel yöntem ile tarihi yerlerle öğretim yönteminin, öğrencilerin akademik başarılarını ve bilgilerin kalıcılığını sağlama bakımından anlamlı bir fark olup olmadığını saptamaya çalışmıştır. Öntest- sontest- kalıcılık testleriyle deneysel

yöntemin kullanıldığı çalışmanın örneklemini deney (25) ve kontrol (25) toplam 50 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin akademik başarılarını ve öğrenilenlerin kalıcılığını sağlama açısından, tarihi yerlerle öğretim yönteminin, geleneksel öğretim yöntemine oranla daha başarılı olduğu belirlenmiştir.

Ekelik (2010) Sosyal Bilgiler dersleri konularının öğretiminde düzenlenecek müze ile eğitim faaliyetlerinin programlanması konulu çalışmasında hangi konuların öğretiminde hangi müzelerden ve müzeyle eğitim faaliyetlerinden yararlanılabileceğini ele almıştır. Bu çalışmada; Konya il merkezinde bulunan toplam on müze incelenmiştir. İlköğretim Sosyal Bilgiler ders programı, her sınıf kademesine ait birer tane (4, 5, 6 ve 7.) ders kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı incelenerek ders müfredatındaki konuların içeriklerine uygun olarak, hangi müzelerde dersler işlenebileceği tablolar halinde verilmiştir. Ayrıca işlenecek dersler için müze ile eğitim etkinlik planlarına da yer verilmiştir.

Filiz (2010)' in müze eğitimi ile yapılan sosyal bilgiler öğretiminin öğrenciler için ne ifade ettiğini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada 6. Sınıf Sosyal Bilgiler öğretiminde TTKB' nin tavsiye ettiği ünitelerle ilgili müze etkinlikleri geliştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini oluşturan on öğrenciyle, geliştirilen dört farklı müze etkinliğiyle müzelere geziler düzenlenmiştir. Etkinliğe katılan öğrencilerin düşünceleri yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Çalışma sonucunda öğrencilerin, derse yönelik olumlu tutum geliştirdiği, merak duygularını harekete geçirdiği, araştırma sürecinde aktif rol aldıkları, dersi eğlendirici ve keyif alarak öğrendikleri, tarihsel bilginin yapılandırılmasında bilişsel, duyuşsal ve sosyal alanda kazanımlar elde ettikleri sonuçlarına ulaşılmıştır.

Egüz (2011)' de Samsun ilinde ilköğretim sosyal bilgiler dersinde müze ile eğitimin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirmeyi amaçladıkları nitel bir çalışma yapmıştır. Araştırmanın verileri 10 Sosyal Bilgiler öğretmeni ve 20 öğrenci ile görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler Programında yer alan müze ile eğitim konusunda öğretmenlerin yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadığı belirlenirken; öğretmenlerin sanal müzeler hakkında da bilgi sahibi olmadıkları ve ders kapsamında sanal müze ziyaretlerini bilinçli olarak yaptırmadıkları da belirlenmiştir.

Demir (2015)' de Tokat merkez ilçe ve merkeze bağlı köylerde yer alan ortaokullarda görev yapan 94 sosyal bilgiler öğretmeni ile 5, 6 ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders programlarında müze eğitimiyle verilmesi gereken kazanımları müzede uygulama düzeyleri ve müzeye gezi düzenleme aşamasında karşılaştıkları sorunları inceleyen bir araştırma yapmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, sosyal bilgiler öğretmenlerinin yarısından fazlasının ders işlemek için müzeye gezi düzenlediği belirlenmiştir. Ancak sosyal bilgiler öğretmenlerinin müzeye gezi düzenleme durumları sadece mezun olunan fakülte ve okul konumuna göre anlamlı derecede farklılaştığı görülmüştür. Cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mezun olunan bölüm, kıdem ve sosyo-ekonomik durum değişkenleri ile öğretmenlerin müzeye gezi düzenleme durumları arasında anlamlı bir farklılaşma belirlenmemiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama teknikleri, veri toplama aracı ve verilerin analizler hakkında bilgilere yer verilmiştir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerinde müzeleri kullanma durumlarını belirlemek amacıyla, tarama modelinde desenlenmiş nitel bir yaklaşım söz konusudur.

Nitel araştırmacı olayları doğal ortamında çalışır, anlamlandırmaya teşebbüs eder ya da insanların anlamlandığı biçimde yorumlar. Nitel araştırma rutini ve insanların yaşamındaki sorunsal alanları ve anlamları tanımlayan çeşitli araç- gereçleri (durum çalışması, kişisel deneyim, iç gözlemsel, hayat hikayesi, görüşme, gözleme dayalı, tarihsel, etkileşimli ve görsel metinler) içerir (Denzin ve Lincoln, 2005).

Araştırmada, tarama (survey) modeli türlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, eğitim araştırmalarında en geniş oranda kullanılan araştırma türüdür. Taramalar; tutumları, düşünceleri ve başarıları ölçmek için kullanılmaktadır. Tarama, çeşitli durumlarda çok sayıda araştırma problemini incelemek için kullanılabilir (Wiersma, 1995). Genel tarama modeli ise, birçok elemandan oluşan bir evrende, evrenle ilgili genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümünden ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılacak tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2014).

3.2 Çalışma Grubu

Evren, araştırmayla ilgili bilgi toplamak amacıyla üzerinde gözlem yapılan birimlerdir ya da bilgi kaynaklarıdır (Güven, 2001). Bu araştırmanın evrenini, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Sinop il sınırları içerisindeki ortaokullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Hem zaman hem de ekonomik nedenlerden dolayı evrenin tamamına ulaşmak yerine, araştırmanın seyrini değiştirmeyecek şekilde

araştırmaya katılan öğretmenler basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Basit tesadüfi örnekleme, evrende yer alan tüm elemanların seçilme şansının birbirlerine eşit olduğu örnekleme türüdür (Karasar, 2014). Bu doğrultuda oluşturulan çalışma grubunu Sinop ilindeki; Sinop-Merkez, Gerze, Ayancık ve Erfelek ilçelerindeki 19 (7 kadın ve 12 erkek) sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma grubun ait öğretmen sayıları Tablo1’ de verilmiştir. Öğretmenlerin 16 tanesi lisans, 2 tanesi eğitim enstitüsü ve 1 tanesi yüksek lisans mezunudur. Öğretmenlerden 2 tanesi yirmi yıl ve üstü hizmet ederken 17 tanesi yirmi yılın altında hizmet vermiştir.

3.3 Veri Toplama Teknikleri

Bu araştırmada birinci elden veri toplama tekniği olan görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme, bir konu üzerinde veya bilgi edinmek amacıyla görüşmecinin bir görüşme formu kullanarak görüşülenden yüz yüze aldığı yanıtlar ya da konuşmalar olarak tanımlanabilir.

Görüşme, nitel araştırmada kullanılan en yaygın veri toplama yöntemlerinden biridir. Yıldırım ve Şimşek (2005) görüşme yöntemini önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan soru sorma ve yanıtlamaya dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci olarak tanımlarlar. Üç tür görüşme yaklaşımı söz konusudur: 1- Sohbet tarzı konuşma, 2- Görüşme formu yaklaşımı, 3- Standart açık uçlu görüşme (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Bu araştırmada görüşmeler, görüşme formu yaklaşımına göre yapılmıştır. Bu görüşme türünde amaç benzer konular hakkında, değişik insanlardan aynı tür bilgilerin alınmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

3.4 Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı olarak kullanılan görüşme formu, Ata (2002) ve Bratt’ ın (1974) “Müzelere ve Müze Eğitime Yönelik Tutumunuz Nedir?” (aktaran Ata, 2002) çalışmasının sosyal bilgiler eğitimi için uyarlanması ile hazırlanmıştır.

Araştırmada veri toplamak için kullanılan görüşme formunun hazırlanma aşamasında; ölçeğin uygulanacağı grubun bir bölümüyle ön görüşme yapılmış ve literatür taraması yapılarak soru havuzu oluşturulmuştur. Ata (2002) ve Bratt’ ın (1974) ölçeğinden de

yararlanılarak görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunun kapsam geçerliliği için üç alan uzmandan görüş alınmıştır.

Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. Formun birinci bölümü araştırmaya katılan tüm öğretmenlerin bazı demografik özelliklerini (Cinsiyet, yaş, eğitim durumu, mezun olunan fakülte, mezun olunan bölüm, kıdem, görev yapılan okul) belirlemeye ilişkin sorulardan oluşmaktadır. Formun ikinci kısmında ise öğretmenlerin müzeye ne sıklıkla gezi düzenlediklerine, müzede sosyal bilgiler ders konularından hangilerini işlediklerine yönelik sorular bulunmaktadır. Ayrıca bu bölümde müzeye yönelik gezilerde karşılaştıkları güçlükler ve bazı öğretmenlerin gezi düzenlememe nedenleriyle ilgili açık uçlu sorular bulunmaktadır.

3.5 Veri Analizi

Uygulanan görüşme formunun birinci bölümünden elde edilen nicel verilerin analizinde IBM SPSS Statistics 22 programı kullanılmıştır. Görüşme formunda yer alan her bir veri kodlanarak programa girilmiştir. Anketin ilk bölümündeki öğretmenlerin demografik özelliklerine ait bilgilerin frekans (f) ve yüzdeleri (%) alınarak tablolar halinde araştırmanın bulgular kısmında sunulmuştur. Ayrıca öğretmenlerin kişisel özelliklerine göre müzeye gitme durumları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı istatistiksel işlemler yapılarak analiz edilmiştir. İşlem sonuçlarının anlamlılık düzeyi, 0.05 olarak değerlendirilmiştir ($p=0.05$). İkili olarak gruplandırılan değişkenlere parametrik olmayan testlerden iki değişken için Kay-Kare testi uygulanmıştır. Bu teknik iki sınıflamalı (kategorik) değişken arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını test eder ve iki değişken arasında ilişkinin olması, bir değişkenin düzeylerindeki cevapların, diğer değişkenin düzeylerinde farklılaştığını göstermektedir (Büyüköztürk, 2007)

Formun ikinci bölümündeki sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerinde müzeleri kullanma ve kullanmama durumlarıyla ilgili olan sayısal verilerinin frekans dağılımları tablolar haline getirilerek sunulmuştur.

Görüşme formu ile toplanan veriler betimsel analiz yoluyla yorumlanmıştır. Betimsel analizle temel amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Betimsel analize göre; nitel

araştırma verileri 4 aşamada analiz edilir: (1) betimsel analiz için bir ereve oluşturmak, (2) tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, (3) bulguların tanımlanması ve (4) bulguların yorumlanması. Bu araştırmada görüşmede yer alan sorulara verilen cevaplardan yola çıkarak bir ereve oluşturulmuştur. Daha sonra oluşturulan çerçeveye göre bu veriler temalara göre düzenlemiş ve yorumlanmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR

Bu bölümde içerik sistematığının oluşmasında alt problem cümleleri etkilidir. Önce sosyal bilgiler öğretiminde müzelerin önemi üzerinde durulmuş daha sonra diğer alt problem cümleleri ile ilgili veriler ortaya koyulmuştur. Sosyal bilgiler öğretmenleriyle yapılan görüşmelerde toplanan veriler gerektiği durumlarda öğretmenlerin söyledikleri doğrudan alıntı yapılarak betimsel bir yaklaşımla sunulmaya çalışılmıştır. Yapılan doğrudan alıntıların kimlik belirtmemesi için katılımcı isimleri kodlanmış ve katılımcıların gerçek isimleri gizli tutulmuştur. Katılımcı öğretmenler Ö1, Ö2... kısaltması ile verilmiştir.

4.1 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine Göre Sosyal Bilgiler Dersinde Müzenin Önemi

Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre derslerde kullanılan kaynaklar, müzelerin yeri ve gerekliliği bu bölümde ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

4.1.1. Sosyal Bilgiler Derslerinde Kullanılan Kaynaklar Ve Müzelerin Yeri

Sosyal Bilgiler öğretmenleri lisans eğitimleri boyunca bir ders kapsamında müzeye gidip gitmedikleri sorusuna karşılık olarak 9 öğretmen gittiklerini ifade ederken 10 öğretmen gitmediklerini ifade etmiştir. Bu soruya evet cevabını veren öğretmenlerin müzeye gittikleri dersler, Tablo 1' de gösterilmektedir. Sosyal Bilgiler lisans programı incelendiğinde alan eğitimi ders sayısının 17 olduğu görülmekte, ancak öğretmenlerin verdiği bilgiye göre lisans eğitimleri boyunca sadece beş ders kapsamında müzelere gittikleri görülmektedir. Lisans dersleri incelendiğinde dört öğretmenin Arkeoloji, ikişer öğretmenin Anadolu Uygarlıkları ve Coğrafya ve birer öğretmenin ise Tarih dersi kapsamında müzelere gittikleri tespit edilmiştir.

Tablo 1
Öğretmenlerin Lisans Eğitimlerinde Müzeye Gittikleri Derslere Ait Bulgular

Dersler	Kişi Sayısı
Arkeoloji	4
Anadolu Uygarlıkları	2
Coğrafya	2
Tarih	1

Müzelerin Sosyal Bilgiler öğretimindeki önemi tartışmasızdır. Öğretmenlere sosyal bilgiler dersinde kullanılan başlıca kaynaklar sorusuna verdikleri yanıtlar Tablo 2’ de yer almaktadır. Tabloda görüldüğü gibi öğretmenlerin ders kapsamında en yararlı gördükleri kaynakların başında “Müzeler ve Tarihi Eserler” yer almaktadır.

Tablo 2
Öğretmenlerin En Yararlı Gördükleri Kaynaklara Ait Bulgular

Kaynaklar	Kişi Sayısı
Müzeler ve Tarihi Eserler	11
Ders Kitapları	6
Arşiv ve Vesikaları	6
Sanal Müzeler	4
Hatıralar ve Seyahatname	3
Ansiklopedi	1

4.1.2 Sosyal Bilgiler Derslerinde Müzelerin Gerekliliği

Sosyal Bilgiler öğretiminde müzeler gerekli midir sorusuna öğretmenlerin tamamı müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılara

bu gerekliliğin nedenleri sorulduğunda ise 17 katılımcı soruyu cevaplarken, iki katılımcı açıklama yapmamıştır. Katılımcıların sosyal bilgiler öğretiminde müzelerin neden gerekli olduğuna ilişkin soruya verdikleri yanıtlar iki başlık altında toplanmış ve aşağıdaki tabloda özetlenmiştir (Tablo 3).

Tablo 3

Müzelerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Gerekli Olma Nedenleri

Müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde gerekli olma nedenleri	Frekans
Konuların somutlaştırılmasını (görerek, dokunarak vb.) sağlamaları	9
Birinci elden bilgi elde etmeye imkan sağlamaları	8

Müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde gerekli olma nedenlerini katılımcılardan Ö1 “Görsellik önemli, o eski dönemden kalma eserlerin görülmesi dersi etkileyici kılabilir.”, Ö2 ise “Öğrencilere o havayı teneffüs ettirmek ve tarihe ait buluntuları görerek, yaşayarak hafızada daha kalıcı olmasını sağlar.” ve Ö5 ise “geçmiş yansıtan kaynakları görmek, kitap resimleri dışındaki birincil kaynakları hayal gücüyle yoğurup yorumlamak; tarihi içinde yaşadığı çağı düşünerek değerlendirmek için önemlidir.” şeklinde ifade etmişlerdir.

4.2 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Derslerinde Müzeleri Kullanma Durumları

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerinde müzeleri kullanma düzeyleri ve bu durumları etkileyen faktörlere ait bulgular aşağıda yer almaktadır.

4.2.1 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Derslerinde Müze Kullanma Düzeyleri Ve Nedenleri

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin yukarıdaki bölümde de ortaya koyulduğu gibi müzeleri önemli görmelerine karşın kullanma durumlarının yetersiz olduğu Tablo 4’te görülmektedir.

Tablo 4
Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Müzeleri Kullanma Sıklıkları

Müzeyi Kullanma Sıklığı	Öğretmenlikleri Boyunca Kişi Sayısı	Bir Eğitim-Öğretim Yılında Kişi Sayısı
1-3 defa	8	11
4-6 defa	1	-
7-10 defa	3	-
10- daha fazla	-	-
Hiç	7	8

Tablo 5’ de öğretmenlerin ders kapsamında müzeleri kullanmama nedenlerine ait bilgiler yer almaktadır.

Tablo 5
Öğretmenlerin Derslerinde Müzeleri Kullanmama Nedenleri

Nedenler	Frekans
Öğretim Programının yoğun olması ve uygun olmaması	11
Ulaşım ile ilgili sıkıntıların olması	10
Gezi masraflarının karşılanmasının zor olması	7
İzin almanın zaman alması ve zor olması	6
Müzelerin az olması	6

Tablo incelendiğinde, öğretmenlerin öğrencileri müzeye götürmeme ya da az götürme nedenleri beş başlık altında toplanmaktadır. Öğretmenlerden 11’ i öğretim programlarının yoğun ve uygun olmamasının en büyük neden olduğunu belirtmektedir. Bu durumu hafta içi öğrencilerin boş günün olmaması, hafta sonlarının

tatil olması nedeni ile gerek öğretmenlerin gerekse öğrencilerin isteksiz davranması gibi nedenlerle açıklanabilmektedir.

Öğretmenlerin öğrencileri müzeye götürmeme ya da az götürme nedenlerini Ö6 “*Her konu müze gezdirmek için uygun değil ve prosedürü çok olduğu için az götürebilmekteyim.*” , Ö7 ise “*Müfredatın çok yoğun olması ve uygulanabilir olmaması az götürme nedenlerimdir.*” ve Ö13 “*Okul gezilerinin ücretli olması öğrencinin katılımını düşürmektedir. Müzelerin özellikle büyük şehirlerde ve il merkezinde olması götürmemeye de etkilidir.*” şeklinde açıklamışlardır.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müzeleri kullanamam nedenlerini değiştirmek ve eğitim amaçlı gezileri arttırmak için çözüm önerileri sorulduğunda ise sundukları öneriler dört başlık altında toplanarak Tablo 6’ da yer almaktadır.

Tablo 6
Müzelerde Yapılan Eğitim Amaçlı Gezilerin Artırılması İçin Yapılabilecekler

Öneriler	Frekans
Yönetmelikler: Okul programlarının uygun olması ve izin işlemlerinin kolaylaştırılması	21
Maddi Destek: Müze gezilerinde ulaşım ve öğrenci masrafları için okullara fon ayrılması	10
Müze İçeriği: Müzelerin çeşitlendirilmesi ve eğitim-öğretimde kullanılabilir hale getirilmeleri	4
Ulaşım	2

Öğretmenlerin bazılarının önerileri şöyledir: Ö3 “*Belediyeler sponsor olabilir ya da Milli Eğitim ve okul maddi destek sağlayabilir. Ders dışı etkinlikler resmi olarak daha da esnetilmelidir.*”, Ö5 “*Birinci önerim yönetici ve idarecilerin geziler düzenleyip planlaması ve gerekli ulaşım hizmetleri için destekleyici planlamalar yapmasıdır. İkinci olarak müzelerde rehberlik yapanların öğrenciye gerekli pedagojik seviyede ve eğlenceli tarzda öğrencilerde merak uyandırması gereklidir.*”, Ö8 “*Bürokratik*

engellerin ortadan kaldırılması ya da hafifletilmesi bir gerekliliktir.”, Ö13 “Okulların araçlara ücretsiz ulaşılabilirliği artırılmalıdır. Okul müze gezilerinin organizasyonları ve planlama Eylül ayında yapılmalıdır. Müzelere girişlerin ücretsiz olması gerekmektedir.” ve Ö16 “ Müzelerin eğitim ortamı olarak daha ergonomik düzenlenmesi gereklidir. Ayrıca bürokratik işlemlerin azaltılması ya da daha basit bir sistematığe sahip olması gereklidir.”

4.2.2 Sosyal Bilgiler Derslerinde Müzelerden Yararlanılabilecek Üniteler

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerin özellikle müzeye götürülmesi gereken Sosyal Bilgiler ders ünitelerinin neler olabileceği sorulduğunda öğretmenlerin verdikleri yanıtlar Tablo 7’ de yer almaktadır.

Tablo 7
Müzelerin Kullanılabileceği Ünitelere Ait Bulgular

Üniteler	Frekans
Anadolu Medeniyetleri	15
Osmanlı İmparatorluğu	11
Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti	11
Tarih Öncesi Çağlar	11
Türk Sanatı ve Uygarlığı	5
Geçmişten Günümüze Yerleşme	5
Ülkemizin Dünya Üzerindeki Yeri	1
İletişim	-

Öğretmenlerden on beşi “Anadolu Medeniyetleri”, on bir öğretmenin ise “Tarih Öncesi Çağlar”, “Osmanlı İmparatorluğu” ve “Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti” ünitelerinde müzelerin öğrenciler için çok yararlı olacağı yönünde bilgi vermişlerdir.

4.2.3 Sosyal Bilgiler Derslerinde Kullanılabilecek Müzeler

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin özellikle öğrencileri için yararlı gördükleri ve Türkiye’de eğitim gören öğrencilerin özellikle görmesinin çok gerekli olduğunu düşündükleri müzelerin ya da tarihi yerlerin nereler olabileceği sorusuna verilen yanıtlar Tablo 8’ de gösterilmektedir.

Tablo 8
Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Önerdiği Müzeler Ait Bulgular

Müzelerin İsimleri	Frekans
Anadolu Medeniyetleri Müzesi	10
Çanakkale Açık hava Müzesi	10
Topkapı Sarayı	8
Anıtkabir	4
Atatürk ve Kurtuluş Savaşı Müzesi	2
Kapadokya Açık hava Müzesi	2
İstanbul Arkeoloji Müzesi	2
Efes Açık hava Müzesi	2
Etnografya	1
Ayasofya Müzesi	1
İstanbul’daki Tüm Müzeler	1
Manisa Sardes Açık hava Müzesi	1
TBMM Müzesi	1
Sarıkaş Açık hava Müzesi	1
Antalya Side Açık hava Müzesi	1

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin bu soruya verdiği cevaplara bakıldığında çok farklı müze önerileri ortaya çıkmıştır. Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Çanakkale Açık hava Müzesi ve Topkapı Müzesi ise en çok öneriler başlıca müzelerdir. Bu bulgular da ülkemizde çok önemli ve değeri yüksek çok sayıda müzenin yer aldığını ortaya koyarken, bunların her birinin sosyal bilgiler dersi için önemli değerler olduğunu göstermektedir.

4.2.4. Sinop Ve Yakın Çevresindeki İllerde Müzelerin Yeterlilik Durumu

Son olarak ise öğretmenlerden Sinop ilindeki ve çevre illerdeki müzeler sosyal bilgiler derslerinin konuları için yeterli olup olmadığı hakkında bulgular toplanmıştır. Sinop ilindeki ve çevre illerdeki müzeler sosyal bilgiler derslerinin konuları için yeterli olup olmadığı sorulduğunda cevaplar iki gruba ayrılmıştır: sekiz katılımcı yeterli, on bir katılımcı ise yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

Sinop ilinde yer alan üç müzenin yetersiz olmasının nedenlerini ise müzelerin küçük olması ve sosyal bilgiler dersinin konularının çok kapsamlılığına karşın ildeki müzelerin kısıtlı sayıda eserden oluşması olduğunu ifade etmişlerdir (Tablo 9). Ayrıca beş katılımcı bu soruya cevap vermemiştir.

Tablo 9
Sinop ve Çevre İllerdeki Müzelerin Sosyal Bilgiler Derslerinin Konuları İçin Yeterliliğine Ait Bulgular

Nedenler	Frekans
Müzelerin yetersizliği	4
Ders kapsamına uygun eserlerin olmaması	4

Sinop ve çevre illerdeki müzelerin sosyal bilgiler derslerinin konuları için katılımcı Ö1 “Müzenin küçük olduğunu ve müzedeki eserlerin bir kaç döneme ait olmasını bir sınırlılıktır.” olarak belirtirken, Ö13 “Sinop ve çevresindeki müzeler yeterlidir, ancak

sosyal bilgiler dersi çok kapsamlı olduğu için farklı bölgelere de gidilmesi gereklidir.” ve Ö3 *“Özellikle eski çağlara ait medeniyetlerden hepsine ait eser yoktur.”* şeklinde ifade etmişti.

Katılımcılardan Ö2 ders kapsamında müzelerde uygun eserler olmamasını *“Devletin bu bölgede müze yapmasındaki amacı eğitim-öğretim olmaması”* ifadesiyle açıklarken, bu problemi Ö3 *“Özellikle eski çağlara ait eserlerin olmaması”* ve Ö5 *“Cumhuriyet dönemiyle ilgili Sinop’taki müzelerde eser yoktur ve bu dönemle ilgili eserlerin müzelere konulması sosyal bilgiler dersi içeriği için büyük bir eksiklik.”* olarak açıklamıştır. Son olarak; Ö19 Sinop ilinde yer alan üç müzeyi yetersiz bulmakta ve bu duruma çözüm sunmaktadır: *“Yeteri kadar kapsamlı materyal, obje müzelerde bulunmamaktadır. Bu yetersizliği Safranbolu gibi tarihi evleri müzeleştirerek ortadan kaldırabiliriz. Her müzeleştirilen ev farklı dönemlerle ilgili materyal ya da objelerle donatılarak dersimizin amacına uygun hale getirilebilir.”*

4.3 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Demografik Özellikleri İle Müzeleri Kullanma Durumları Arasındaki İlişki

Bu bölümde çalışma grubundaki sosyal bilgiler öğretmenlerinin ayrı ayrı demografik özellikleri ve bu özelliklerin müzeleri kullanma durumlarına etkisi ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

4.3.1. Öğretmenlerin Cinsiyeti İle Müze Kullanma Durumları Arasındaki İlişki

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre olan dağılımına bakıldığında, çoğunluğu erkek öğretmenlerin oluşturduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 19 öğretmenin %36,8’i kadın, %63,2’si ise erkektir (Tablo 10).

Tablo 10

Çalışma Grubunda Yer Alan Öğretmen Sayıları

Cinsiyet	f	%
Kadın	7	36.8
Erkek	12	63.2
Toplam	19	100

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre müzeleri kullanma durumları açısından anlamlı farkın olup olmadığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Tablo 11 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre müzeyi kullanma durumlarına ait dağılımı aşağıdaki Tablo 11’ de verilmiştir.

Tablo 11
Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Müzeyi Kullanma Durumları

Müze Kullanma Durumu	Kadın		Erkek	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Müze kullanan öğretmenler	5	71	7	58
Müze kullanmayan öğretmenler	2	29	5	42
Toplam	7	100	12	100

Tablo 12’ de görüldüğü üzere kadın öğretmenlerin %83’ ü, erkek öğretmenlerin ise %58’ i müzeye gezi düzenlemektedir. Müzeye gezi düzenleme durumları ile cinsiyet durumları arasında anlamlı farkın olup olmadığına ilişkin bilgi Tablo 12’ de sunulmuştur.

Tablo 12
Öğretmenlerin Müzeyi Kullanma Durumunun Cinsiyete Göre Değişimi

Cinsiyet	N	sd	X ²	P
Kadın	7	2	.152	.927
Erkek	12			

Öğretmenlerin cinsiyetleri ile müzelere gezi düzenleme durumları arasında anlamlı farkın olup olmadığını belirlemek için parametrik olmayan testlerden Kay-Kare Testi yapılmıştır. Buna göre, kadın öğretmenler ile erkek öğretmenlerin müzeyi kullanma durumları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Bu sonuç, kadın ve erkek

öğretmenlerin müzeyi sosyal bilgiler dersinde kullanmalarında cinsiyet faktörünün önemli olmadığını göstermektedir.

4.3.2 Öğretmenlerin Kıdem Durumu İle Müzeleri Kullanma Durumları Arasındaki İlişki

Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin kıdem durumlarına (çalışma süresi) ilişkin bilgiler Tablo 13’ te yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinde geçirdikleri süre ile ilgili dağılım tabloda gruplar halinde ifade edilmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin kıdemleri %21’i 1-5 yıl arası, %26.3’ü 6-10 yıl arası, %42.1’i 11-15 yıl arası ve %10.6’sı ise 26 yıl ve daha fazla bir süredir görev yapmaktadır.

Tablo 13
Çalışma Grubunda Yer Alan Öğretmenlerin Kıdem Durumu

Kıdem Durumu	<i>f</i>	%
0-9 yıl	9	47
10-19 yıl	8	42
20 yıl ve üzeri	2	11
Toplam	19	100

Burada, öğretmenlerin kıdemlerine göre müzeleri kullanma durumlarının farklılaşma gösterip göstermediği incelemektedir. Müzeyi kullanan ve kullanmayan öğretmenlerin kıdem durumlarına göre dağılımları Tablo 14’ de yer almaktadır.

Tablo 14

Öğretmenlerin Kıdem Durumlarına Göre Müzeyi Kullanma Durumları

Müze kullanma durumu	0-9yıl		10-19yıl		20 yıl ve üzeri	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Müze kullanan öğretmenler	6	66.5	5	63	1	50
Müze kullanmayan öğretmenler	3	33.5	3	37	1	50
Toplam	9	100	8	100	2	100

Öğretmenlerin kıdemlerine göre, müze kullanım durumlarına baktığımızda ise 0-9 yıl arası görev yapan öğretmenlerin %66.5' si; 10-19 yıl arası görev yapan öğretmenlerin %63'ü; 20 yıl ve üstü görev yapan öğretmenlerin ise %50'si derslerinde müzeyi kullanmaktadır. Müzeye gezi düzenleme durumu ile kıdem arasında anlamlı bir farkın olup olmadığına ilişkin bilgi Tablo 15' de sunulmuştur.

Tablo 15 Müzeye Gezi Düzenleme Durumlarının Kıdem Durumlarına Göre Değişimi

Kıdem Durumları	n	sd	X ²	P
0-9 yıl	9			
10-19 yıl	8	2	.117	.943
20yıl ve üzeri	2			

Müzeyi derslerinde kullanma durumu ile kıdem durumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için parametrik olmayan testlerden Kay-Kare Testi yapılmıştır. Buna göre, müzeyi kullanma durumu ile kıdem durumları arasında anlamlı bir fark ($p>0.05$) yoktur. Kıdemin ya da öğretmenlik mesleğinde geçirilen sürenin müzeyi kullanma durumuyla arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

4.3.3 Öğretmenlerin Eğitim Durumu İle Müzeleri Kullanma Durumları Arasındaki İlişki

Tamamı orta okulda görev yapan öğretmenlerin eğitim durumuna ilişkin bilgi Tablo 16' da yer almaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin %85'i lisans mezunu olduğunu, %5'i lisansüstü program mezunu olduğunu belirtmişlerdir. Eğitim enstitüsünden mezun olduğunu ifade eden öğretmen oranı ise %10'dır.

Tablo 16 Çalışma Grubunda Yer Alan Öğretmenlerin Eğitim Durumları

Eğitim Durumu	<i>f</i>	%
Eğitim Enstitüsü	1	15
Lisans	16	90
Yüksek Lisans	1	5
Toplam	19	100

Tablo 17 incelendiğinde ise öğretmenlerin eğitim durumlarına göre müzeleri kullanma durumlarının farklılaşma gösterip göstermediği incelemektedir. Müzeyi kullanan ve kullanmayan öğretmenlerin eğitim durumlarına göre dağılımları aşağıda yer almaktadır.

Tablo 17 Öğretmenlerin Eğitim Durumlarına Göre Müzeyi Kullanma Durumları

Müze kullanma durumu	Eğitim Fakültesi		Eğitim Enstitüsü		Yüksek Lisans	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Müze kullanan öğretmenler	11	64.7	1	100	-	-
Müze kullanmayan öğretmenler	6	35.3	-	-	1	100
Toplam	17	100	1	100	1	100

Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre, müze kullanım durumlarına baktığımızda ise Eğitim Fakültesi mezunu öğretmenlerin %64.7' si; Eğitim Enstitüsü mezunu olan öğretmenin %100'ü derslerinde müzeyi kullanmakta, ancak yüksek lisans mezunu olan öğretmenin müzeyi kullanmadığı görülmektedir. Müzeye gezi düzenleme durumu ile eğitim durumu arasında anlamlı bir farkın olup olmadığına ilişkin bilgi Tablo 18' de sunulmuştur.

Tablo 18

Müzeye Gezi Düzenleme Durumlarının Eğitim Durumlarına Göre Değişimi

Eğitim Durumları	n	sd	X ²	P
Eğitim Fakültesi	17			
Eğitim Enstitüsü	1	2	2.06	.356
Yüksek Lisans	1			

Müzeyi derslerinde kullanma durumu ile eğitim durumları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için parametrik olmayan testlerden Kay-Kare Testi yapılmıştır. Buna göre, müzeyi kullanma durumu ile eğitim durumları arasında anlamlı bir fark ($p>0.05$) yoktur.

BEŞİNCİ BÖLÜM

V. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu bölümünde, bir önceki bölümde verilen araştırma bulgularından yola çıkarak sonuç, tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

5.1 Sonuç ve Tartışma

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin derslerinde müzeleri kullanma durumlarının ve nedenlerinin incelendiği araştırmada ulaşılan sonuçlar şunlardır:

1. Öğretmenlerin demografik özelliklerine bağlı cinsiyetin müzeleri kullanma durumları arasında anlamlı bir farkın olmadığı anlaşılmıştır.
2. Öğretmenlerin kıdem durumlarına göre derslerinde müzeleri kullanma durumları arasında anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir.
3. Öğretmenlerin eğitim durumlarına göre derslerinde müzeleri kullanma durumları arasında anlamlı bir farkın olmadığı belirlenmiştir.
4. Öğretmenlerden sadece dokuzu kendi lisans eğitimleri boyunca bir ders kapsamında müzeye gittiklerini ifade etmişlerdir.
5. Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersi için en yararlı gördükleri kaynakların başında müzeler ve tarihi eserler olduğu belirlenmiştir.
6. Öğretmenlerin tamamı sosyal bilgiler dersi kapsamında müzelerin konuların somutlaştırılması ve birinci elden bilgi elde etmeye imkan sağlamaları açısından bir gereklilik olduğunu ifade ederek, müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde gerekli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
7. Öğretmenler dersleri kapsamında müzelerin çok önemli olduğunu düşünmelerine rağmen müze gezilerini bir eğitim-öğretim yılında çok az ya da hiç yapmadıkları belirlenmiştir. Öğretmenler gerekçe olarak müze gezileri için izin almada yaşanan güçlükler, öğretim programının yoğun olması, şehir müzesinin az olması ve ulaşımdaki güçlükler ya da gezi masraflarının karşılanmasında yaşanan

zorluklardan kaynaklı olduğu tespit edilmiştir. Tüm bu durumlar öğretmenlerin müze ziyaretleri konusunda isteklerinin azalmasına neden olduğu görülmüştür.

8. Öğretmenler tarafından müzelere eğitim amaçlı yapılan gezilerin artırılması için yararlı öneriler sunulmuştur. Müze içeriklerinin öğretim programlarına göre zenginleştirilmesi, okullarda gezilerin maddi boyutunu karşılamak için fon oluşturulması ve yönetmeliklerde izin ya da öğretim programlarında esneklik yapmaya fırsat verecek değişikliklerin müzeleri kullanma sıklığını arttırabileceği belirtilmiştir.
9. Ders kapsamında “Anadolu Medeniyetleri” ünitesinde müzeden en çok yararlanılabileceği ortaya çıkmıştır. “Tarih Öncesi Çağlar”, “Osmanlı İmparatorluğu” ve “Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti” üniteleri de araştırmaya katılan öğretmenler tarafından müzeden en çok faydalanılabilecek üniteler arasında gösterilmiştir.
10. Sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından ülkemizde öğrenciler tarafından görülmesi gereken on dokuz müze olduğu belirtilmiştir. Bu müzelerden “Anadolu Medeniyetleri Müzesi”, “Çanakkale Açık hava Müzesi” ve “Topkapı Sarayı Müzesi” ise öğretmenlerin ortak ifade ettikleri müzeler olmuştur.
11. Sinop ilinde yer alan müzelerdeki eserlerin yetersiz ve sosyal bilgiler dersi için uygun olmadığı ya da yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersleri kapsamında müze ziyaretlerini gerçekleştirme isteklerinin azalmasına neden olduğu görülmüştür.

MEB tarafından 2008-2009 öğretim yılında Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda belirli kazanımların müze eğitimi yoluyla verilmesi uygun bulunmuştur. Bu araştırmada, sosyal bilgiler öğretmenlerinin, derslerinde müzeleri kullanma durumları ve nedenleri araştırılmıştır.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin cinsiyetlerinin müzeleri kullanma durumları açısından belirleyici bir faktör olmadığı ve cinsiyetler arasında bir farkın olmadığı araştırma sonucunda elde edilmiştir. Konuyla ilgili literatür taramasında ise elde edilen sonuçlar değişmekle birlikte cinsiyetin önemli bir faktör olmadığı araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Demir (2015) yaptığı araştırmada öğretmenlerin müzeye gezi düzenleme durumları arasında cinsiyetin belirleyici olmadığı sonucuna ulaşmasıyla birlikte, araştırmaya katılan kadın öğretmenlerin ifadelerini analiz

ettiğinde ise kadın öğretmenlerin müze gezilerine, erkek öğretmenlerden daha çok önem verdiğini tespit etmiştir.

Öğretmenlerin alanda çalıştıkları ya da öğretmenlik deneyimleri göz önünde bulundurulduğunda da derslerinde müzeleri kullanma durumları arasında bir farkın olmadığı belirlenmiştir. Demir (2015) tarafından yapılan araştırma sonuçlarında da benzer sonuçlar elde edilmiş ve kıdem grupları ile müzeye gezi düzenleme durumları arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bakımdan öğretmenlerin meslek hayatlarında geçirdikleri sürenin, müzeye gezi düzenleme durumlarına etki eden bir değişken olmadığı görülmektedir.

Selanik-Ay ve Kurtdede-Fidan (2014) sosyal bilgiler dersi kapsamında müzelerden yararlanırken müzelerde ne tür etkinliklerin gerçekleşeceğine önceden karar verebilmenin ve öğrencilerin ilgisini çekebilecek etkinlikleri seçebilmenin, müzelerden etkili bir biçimde yararlanabilmenin önkoşulu olduğunu ifade etmektedirler. Bu önkoşulu sağlayabilmek için Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin kendi lisans eğitimleri boyunca çeşitli derslerde müzeye giderek farklı öğretim tekniklerini müzede deneyimlemeleri ve müzede eğitimlerin etkilerini kendilerinin görmeleri önemli bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Araştırma sonucunda öğretmenlerden sadece sekizinin kendi lisans eğitimleri boyunca bir ders kapsamında müzeye gittikleri ortaya çıkmış ve bu sonuç ışığında öğretmenlerin yararlarını kendileri bizzat deneyimlemedikleri ya da yeterince iyi yetişmedikleri bir tekniği öğretmenlik yaparken az kullanmalarının nedeni olarak açıklanabileceği düşünülmektedir. Bu sonuç alanyazında yer alan araştırmalarla da paralellik göstermektedir (Safran, 2002; Selanik-Ay ve Kurtdede-Fidan, 2014; Tokcan, 2002). Selanik-Ay ve Kurtdede-Fidan (2014)' ın sosyal bilgiler öğretmen adaylarıyla yaptıkları çalışmaya göre öğretmen adayları, sosyal bilgiler eğitiminde alan gezilerinin çok önemli ve ders içeriklerinin alan gezilerine çok uygun olduğunu düşündükleri; buna karşın eğitimleri sırasında yeterli sayıda gezi yapmadıklarını ve bu konuda yeterince iyi yetişmediklerini düşündükleri ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar göz önüne alındığında öğretmenlerin Sosyal Bilgiler eğitiminde müzelerden az yararlanılmalarının gerekçesi, bu konuda lisans eğitimleri sırasında iyi yetiştirilmemeleri olabilir.

Kabapınar (2014) tarafından yapılan araştırma müzeler gibi tarihi eserlerin sergilendiği yerlerin, sosyal bilgiler ve tarih derslerini ders kitabı bağlamının sınırlılığında çıkararak üç boyutlu somut olarak görülen, o döneme ilişkin empati yapılabildiği durum ya da ortamlara dönüştürmede ve müzelerin bu işlevinin öğrencilerin konuyu anlamasına yardımcı olmada etkili olduğunu ortaya koymuştur. Bu bilgiye dayanarak araştırmanın bir diğer bulgusu Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler eğitimi için en yararlı gördükleri kaynakların başında müzeler olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgu Gökmen (2004)' in elde ettiği öğretmenlerin müzelerden %65 Hayat Bilgisi dersinde, % 52 Sosyal Bilgiler dersinde ve %6 Türkçe vb derslerde yararlandıkları sonucuyla paraleldir. Bu da öğretmenlerin Sosyal Bilgiler derslerinde müzeleri en çok yararlı gördükleri sonucuyla örtüşmesi açısından önemlidir.

ABD' de ve Avrupa' da birçok ülkede tarihi mekanların ya da müzelerin okullar tarafından ziyaretleri resmi olarak teşvik edilmekte (Slater, 1995) ve bunun sonucunda müzeler okulların ihtiyaçları konusunda daha bilinçlenerek koleksiyonlarını sergilemektedir (Hopper- Greenhill, 1994). Ülkemizde ise müzelerin genel olarak eğitim etkinliklerinde özellikle de Tarih ve Sosyal Bilgiler derslerinin bir parçası olarak ziyaret edilmesi MEB tarafından farklı dönemlerde okullara tavsiye edilmiştir (Egüz,2011). Çalışmada öğretmenler dersleri kapsamında müzelerin çok önemli olduğunu düşünmelerine rağmen müze gezilerini bir eğitim-öğretim yılında çok az yaptıkları ya da hiç yapmadıkları belirlenmiştir. Bunun nedeni olarak müze gezileri için izin almada yaşanan güçlükler, öğretim programının yoğun olması, şehir müzesinin az olması ve ulaşımın ya da gezi masraflarının karşılanmasında yaşanan zorluklardan kaynaklı olduğu tespit edilmiş ve bu nedenlerin alanyazınla (Demir, 2015; Egüz, 2011; Gökmen, 2004; Solmaz, 2015) da paralellik gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca tüm bu durumların öğretmenlerin müze ziyaretleri konusunda isteklerinin azalmasına neden olduğu araştırmanın önemli bir sonucudur. Solmaz (2015) sekiz sosyal bilgiler öğretmeniyle yaptığı çalışmada, öğretmenlerin araştırmanın yapıldığı eğitim öğretim yılı içerisinde öğrencilerini hiç müze ziyaretine götürmedikleri ve bunun sebebi olarak da artan prosedür, müfredatın yoğunluğu, sınav sistemi, müze ziyaretlerinin okul vakti dışında olmasının gerekliliği sayılmıştır. Egüz' ün (2011) on sosyal bilgiler öğretmeniyle yaptığı çalışmada da öğretmenlerin yarısının bürokratik işlemlerin uzunluğunun müze ziyaretleri konusunda isteklerinin azalmasına neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Gökmen (2004) ise müzelerden yararlanmadığını

belirten öğretmenlerin çoğunun resmi izin alma sürecinde yaşanan zorluklardan kaynaklı müze ziyareti yapmadıklarını ifade ettiklerini belirtmiştir. Bir başka zorluk ise Güleç ve Alkış (2003)' in yaptığı araştırmayla benzerlik göstermekte, merkeze uzak okulların müzeye düzenleyecekleri gezilerde ulaşımın problem olduğu ve gidiş dönüşlerde bu nedenle problem yaşandığıdır. Benzer zorluk Demir' in (2015) araştırmasında da ortaya konmuş, köy öğretmenlerinin ya da şehir merkezinde yer almayan okullarda görev yapan öğretmenlerin ulaşım noktasında sıkıntı yaşadıkları ve bundan kaynaklı derslerinde müzeleri kullanamadıkları belirlenmiştir. Son zorluk ise öğretmenlerin yarından fazlasının ifade ettiği zamanın yetersiz olmasının müzede ders işlemeye engel olmasıdır. MEB tarafından Sosyal Bilgiler haftada 3 ders saati olarak her sınıf düzeyinde belirlenmiştir. Ancak bu sürenin, hem sınıfta verilebilecek kazanımlar hem de sınıf dışında verilebilecek kazanımlar açısından yetersiz olduğu görüşü çok sayıda araştırmayla ortaya konmuştur (Arslantaş, 2006; Çelik, 2010; Egüz, 2011; Palandökenler, 2008; Yıldırım, 2014).

Müzelerin eğitimle iç içe olarak kullanılmasının eğitim-öğretim sürecinin etkinliğini arttırdığı ve aktifleştirdiği konusunda yapılan araştırmalarda fikir birliğine varılmıştır (Çerkez, 2011). Bu araştırmanın bir diğer sonucu ise öğretmenlerin tamamının sosyal bilgiler dersi kapsamında müzelerin konuların somutlaştırılmasında ve birinci elden bilgi elde etmeye imkan sağlamaları açısından bir gereklilik olduğunu ifade etmeleridir. Bu sonuç, Yılmaz ve Şeker (2012) çalışmalarında, öğrencilerin büyük bir kısmının bilgi, görsellik ve genel kültür açısından müze gezilerinin kendilerine çok yarar sağladığı; tarih, coğrafya ve genel kültür alanında kendilerini geliştirmelerine yardım ettiği ve müzelerin tarihsel düşünme becerilerinin gelişimine katkı sağladığı için gezilerin düzenlenmesinin gerekli olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca Egüz ve Kesten (2012) ise müzelerin öğrencilere kalıcı görsellik sağlayarak öğrenmelerin kalıcılığını artırmada oldukça önemli bir yere sahip olduğunu belirtirken, araştırmalarına katılan öğrencilerin neredeyse tamamının müze ziyaretlerinin önceki öğrenmelerinin pekişerek bilgilerin akıllarında kalarak anlamalarını kolaylaştırmasına yardımcı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Öğretmen boyutunda ise müzelerin kalıcılığı ve derse karşı ilgiyi artırmada büyük etkisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Egüz ve Kesten, 2012). Son olarak, Benuğur (2000) beşinci sınıf öğrencileriyle yaptığı araştırmada da öğrencilerin tamamının müzedeki sergileme ile okuldaki dersleri arasında ilişki kurabildiklerini belirttikleri sonuç bu bulguyu destekler niteliktedir.

Türkiye’de eğitimde müzelerden yararlanmaya ilişkin sistematik etkinliklerin çok sınırlı olduğu ve eğitim kurumlarında müze eğitiminin “Müze Haftası” kapsamında kuru müze ziyaretleri ile sınırlı olduğu görülmektedir (Çetin, 2002). Araştırmaya katılan öğretmenler tarafından müzelere eğitim amaçlı yapılan gezilerin artırılması için yararlı öneriler sunulmuştur. Müze içeriklerinin öğretim programlarına göre zenginleştirilmesi, okullarda gezilerin maddi boyutunu karşılamak için fon oluşturulması ve yönetmeliklerde izin ya da öğretim programlarında esneklik yapmaya fırsat verecek değişiklikler müzeleri kullanma sıklığını arttırabileceği tarzındaki öneriler öğretmenler tarafından listelenerek altları çizilmiştir. Öğretmenlerden alınan cevaplar diğer araştırma sonuçları (Ata, 2002; Solmaz, 2015) ile paralellik göstermektedir. Solmaz (2015) tarafından yapılan çalışmada müze gezilerinin artırılması için öğretmenler öneri olarak prosedürün azaltılması, müfredatın hafifletilmesi, müze girişlerinin ücretsiz olması, müze ziyaretlerinin düzenli olarak yapılması, müze eğitiminin ders olarak konulması ve müzelerle ilgili genel bilinçlendirmenin yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Çepni ve Aydın (2015) sınıf ya da okul dışı ortamlardan yararlanmanın sosyal bilgiler öğretiminde bilgilerin kalıcılığını arttırdığını, öğrenmeyi eğlenceli hale getirdiğini, yaparak ve yaşayarak öğrenmeye katkı sağladığını ve konuları somutlaştırmaya yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenler Sosyal Bilgiler müfredatı içerisinde müzelerin kullanılabilceği ünite ve konuları genel itibariyle bilmektedirler. Öğretmenler “Anadolu Medeniyetleri” ünitesinde müzeden en çok yararlanılabileceği, ardından “Tarih Öncesi Çağlar”, “Osmanlı İmparatorluğu” ve “Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti” ünitelerinde de müzelerin kullanılabilceğini belirtmişlerdi. Bu sonuç öğretmenlerin müzeler ve tarihi mekânlarla öğretimin sosyal bilgiler programı içerisinde uygulanabileceği üniteleri genel itibariyle bildiklerini ancak program içerisinde daha fazla üniteye müze ya da tarihi mekanların kullanılabilceği konusundaki farkındalıklarının yüksek düzeyde olmadığını ortaya koymaktadır. Benzer sınırlılık Avcı ve Öner (2015)’ in araştırmasında da görülmekle birlikte, bu araştırmaya katılan öğretmenler tarafından sosyal bilgiler müfredatı içerisinde müze ve tarihi mekanların kullanılabilceği ünitelerin başında sırasıyla Türk Tarihinde Yolculuk (7. Sınıf), Adım Adım Türkiye (5.Sınıf), İpek Yolunda Türkler (6. Sınıf) ve Zaman İçinde Bilim (7. Sınıf) gelmektedir.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri olarak ülkemizdeki müzelerden öğrencilerinin en çok ziyaret etmesini istedikleri ilk üç müze sırasıyla Anadolu Medeniyetleri Müzesi, Çanakkale Açık hava Müzesi ve Topkapı Müzesi' dir. Avcı ve Öner' in (2015) araştırmasına katılan Sosyal Bilgiler öğretmenleri ise öğrencilerinin ülkemizde mutlaka görmesini istediği ilk üç mekân sırasıyla, Çanakkale Şehitliği-Gelibolu Yarım Adası, Topkapı Sarayı Müzesi ve Anıtkabir-Kurtuluş Savaşı Müzesi'dir. Her iki araştırma incelendiğinde Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin iki müze ya da tarihi mekanda kesiştiğini görmekteyiz. Bu da tercih edilen mekanların ülkemiz ve sosyal bilgiler dersi için çok önemli mekanlar olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Adams ve Millar (1982) okulların müzeleri verimli kullanmamasıyla ilgili dört ana sebep saymakta ve bu sebeplerden birinin öğretmen tarafından müzedeki koleksiyonların ya da sergilenen eserlerin içeriğinin bilinmemesi olduğunu ifade etmiştir. Araştırmadan elde edilen son sonuç ise, öğretmenlerin Sinop ilinde yer alan müzelerdeki eserlerin yetersiz olması ve Sosyal Bilgiler dersine uygun eserlerin mevcut olmaması nedeniyle müzelerden yeterince yararlanamadıklarını belirtmeleridir. Bu durumu da öğretmenler, dersleri kapsamında müze ziyaretleri gerçekleştirme isteklerinin azalmasına neden olarak ifade etmişlerdir. Sinop'taki müzelerin ve tarihi yerlerin Sosyal Bilgiler ders içeriklerini karşılamadıklarını belirten öğretmenlerin aslında hangi müzelerin ve tarihi yerlerin hangi kazanımlarla ilişkilendirilebilecekleri hakkında bilgilerinin sınırlı olduğunu düşündürmüşlerdir. Çünkü Sinop'ta bulunan Sinop Arkeoloji Müzesi, Etnografya Müzesi, Sinop Kalesi, Paşa Tabyaları, Balatlar Kilisesi ve Antik Liman'ın 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler derslerindeki kazanımla ilişkilendirilebilir (İlk Çağ Medeniyetleri, Anadolu Uygarlıkları, Yaşadığımız Yer, vb.). Bu açıdan derslerde yararlanılmamasının gerekçesi kazanımlarla bağlantılı müzelerin ve tarihi yerlerin ilde bulunmaması değil öğretmenlerin bu konudaki isteksizliği olabilir. Benzer sonuç Egüz (2011)' ün Samsun ilinde yaptığı çalışmada da ortaya çıkmıştır. Müzeler (Bandırma Vapuru Gemi-Müzesi, Milli Mücadele Parkı ve Açık Hava Müzesi, Gazi Müzesi ve Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi) bakımından oldukça zengin bir il olmasına karşın araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerinin bu ilde programa uygun müze bulunmamasını gerekçe göstererek sıklıkla müze gezi yapamadıkları ifade etmişlerdir (Egüz, 2011).

5.2 Öneriler

Müzelerin sosyal bilgiler dersinde kullanılma durumunun değerlendirilmesi amacıyla yapılan araştırmanın sonuçları doğrultusunda getirilen öneriler şunlardır:

1. Çalışma müze sayısının yüksek olduğu büyükşehirlerdeki (Ankara, İstanbul, vb.) sosyal bilgiler öğretmenleriyle karşılaştırmalı bir çalışma yapılarak durum tespiti yapılabilir.
2. Öğretmenlerin müze gezilerini planlamada yaşadıkları mevzuat problemlerinin giderilmesi için düzenleme önerilerinin il MEM sunulabilir.
3. Öğretmenler, Sinop ve çevre illerde müzelerin sosyal bilgiler ders içeriğini tam karşılamadığı için sanal müzelerden yararlanabilir.
4. Sosyal bilgiler ders içeriklerine uygun hazırlanan gezici müzelerin oluşturulması sağlanabilir.
5. MEB tarafından, öğretmenler ve öğrenciler için Sosyal Bilgiler dersinde yararlanılması amacıyla müze ile eğitim hakkında ilde bulunan müze müdürlükleriyle koordineli bir şekilde kaynak kitap hazırlanabilir.
6. İlde yer alan müzeler Sosyal Bilgiler dersi içeriklerine göre yeniden dizayn edilerek, etkinliklerinde yer aldığı bir kılavuz kitap hazırlanabilir.
7. Müzede çalışan personelinde orta okul yaş grubundaki çocuklara nasıl hizmet sunulacağı hakkında bilgi sahibi olması sağlanabilir.
8. Sosyal Bilgiler dersinin farklı eğitim kademelerinde (4., 5., 6. ve 7. sınıflarda) uygulanan müze eğitimi öğretim uygulamalarının öğrencilerin kazandıkları bilgi, beceri ve tutumlarındaki gelişim düzeyleri karşılaştırılabilir, hangi kademedede daha etkili olduğu ortaya konulabilir.
9. Müze yoluyla eğitim öğretim uygulamaları öğrencilere; üst düzey ve yaratıcı düşünme, gözlemlene, sorgulama, karşılaştırma, sentez, analiz, eleştirel bakabilme, kaynaklarını değerlendirme ve uygulama gibi süreç için temel olan becerileri kullanmalarına imkan sunmaktadır. Gelecek çalışmalarda da müze eğitimi ile Sosyal Bilgiler dersinin, çeşitli ünitelerinde bilgi, beceri ve tutumlara etkisi incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Adams, C., ve Millar, S. (1982). Museums and the use of evidence in history teaching. *Teaching History*. Number 34, 3- 6. Erişim adresi: <https://search.proquest.com/openview>
- Adıgüzel, H. Ö. (2000). Müze pedagojisinin Türkiye'deki yansımaları ve müzelerdeki yaratıcı drama uygulamaları, müzecilikte yeni yaklaşımlar küreselleşme ve yerelleşme. İstanbul: Numune Matbaacılık.
- Akmehmet, K. T. (2005). İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde arkeoloji müzelerinin nesne merkezli eğitim etkinlikleriyle kullanılması (Yayınlanmamış doktora tezi). İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akmehmet, T. K., ve Ödekan, A. (2006). Müze eğitiminin tarihsel gelişimi. *İTÜ Dergisi / B Sosyal Bilimler*, 3/1, 47-58. Erişim adresi: <http://www.itudergi.itu.edu.tr/index.php>
- Aktekin, S. (2008). Müze uzmanlarının okulların eğitim amaçlı müze ziyaretlerine ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 103-111. Erişim adresi: <http://dergipark.org.tr/aeukefd/issue/1418/17020>
- Arslantaş, S. (2006). 6. ve 7. sınıflarda sosyal bilgiler dersi program uygulamalarında karşılaşılan sorunların öğretmen görüşleri açısından incelenmesi (Malatya ili örneği) (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Ata, B. (2002). Müzelerle ve tarihî mekânlarla tarih öğretimi: Tarih öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşleri (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Atagök, T. (1999). *Yeniden müzeciliği düşünmek*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Basım Yayın Merkezi.
- Atasoy, S. (1984). *Türkiye'de müzecilik*. Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi, İstanbul.
- Avcı, C. ve Öner, G. (2015). Tarihi mekânlar ile sosyal bilgiler öğretimi: Sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüş ve önerileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(USBES Özel Sayısı I), 108-133. Erişim adresi: <http://efdergi.ibu.edu.tr/index.php>
- Başaran, C. (1995). *Arkeolojiye giriş I-II*. Erzurum: Aşiyen Kitabevi.
- Benuşur, P. (2000). *Arkeoloji müzelerinin çocuklara yönelik faaliyetleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çelik, H. (2010). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerindeki öğrenci başarısını etkileyen unsurlara ilişkin görüşleri. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 22, 128-153. Erişim adresi: <http://dspace.marmara.edu.tr/handle/11424/2590>
- Çerkez, S. (2011). Sosyal bilgiler dersinde müze eğitime dayalı öğretim uygulamalarının öğrencilerin akademik başarısına ve tutumlarına etkisi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Çetin, Y. (2002). Çağdaş eğitimde müze eğitiminin rolü ve önemi. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, 8, 57-61. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/28606>
- Demir, A. (2015). Sosyal bilgiler öğretim programında müze eğitimiyle ilişkilendirilen kazanımların gerçekleştirilmesine yönelik sosyal bilgiler öğretmenlerinin

- yaklaşımları (Tokat ili örneği) (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Denzin, N. K., ve Lincoln, Y. S. (2011). The sage handbook of qualitative research. Erişim adresi: <https://books.google.com.tr/books>
- Egüz, Ş. (2011). İlköğretim sosyal bilgiler dersinde müze ile eğitimin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi: Samsun ili örneği (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Egüz, Ş. ve Kesten, A. (2012). Sosyal bilgiler dersinde müze ile eğitimin öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi: Samsun ili örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1). Erişim adresi: <http://efdergi.inonu.edu.tr/article/view/5000011601>
- Ekelik, H. G. (2010). *Sosyal bilgiler derslerinde müze faaliyetlerinin programlanması (Konya müzeleri örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Erbay, F. (1998). Eğitim kurumlarının müzelerin kurumlaşmasındaki yeri. *4. Müzecilik Semineri Bildirileri*, ss. 47-50.
- Erhat, A. (1978). *Mitoloji Sözlüğü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Eyice, S. (1985). Arkeoloji müzesi ve kuruluşu. *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Türkiye Ansiklopedisi: Cilt 6* (s.1596-1603).
- Filiz, N. (2010). *Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gerçek, F. (1999). *Türk müzeciliği* (Vol. 2327). Ankara: TC Kültür Bakanlığı.
- Gökmen, C. O. (2004). *İlköğretim 1. kademedeki müzelerin öğretim ortamı olarak yeri* (Tezsiz yüksek lisans projesi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Güleç, S. ve Alkış, S. (2003). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin iletişimsel boyutu. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (1), 63-78. Erişim adresi: <https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents>
- Hooper-Greenhill, E., (1994). *Museum and their visitors*. London: Roudledge.
- Hooper-Greenhill, E. (1999). *Müze ve galeri eğitimi* (çev. M. Ö. Evren ve E. G. Kapçı), B. Onur (Yay. haz.). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü ve Uygulama Merkezi Yayınları No:14.
- Kabapınar, Y. (2014). *Kuramdan uygulamaya sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi
- Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Keleş, V. (2003). Modern müzecilik ve Türk müzeciliği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:1-2, ss.1-17. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/ataunisobil/issue/2812/37813>
- Kısa, Y. (2012). *Sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi (Afyonkarahisar müzeleri)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Kuşan, Y.Ç. (2005). Türk İslam Eserleri Müzesi'nde milli eğitim müfredatı doğrultusunda ilköğretim öğrencilerine yönelik eğitim programı hazırlama projesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Küçükahmet, L. (2014). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Maccario, N. K. (2012). Stimulation of multiple intelligence by museum education at teachers' training. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 51, 807-811. Erişim adresi: <https://www.sciencedirect.com/science/>
- Mansel, A. M. (1971). *Ege ve Yunan tarihi*. Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- McLeod, J., ve Kilpatrick, K. M. (2000). Exploring science at the museum. *Educational Leadership*, 58, 59-63. Erişim adresi: <https://eric.ed.gov/?id=EJ626299>
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2005). *Türkiye Cumhuriyeti İnkılâp Tarihi ve Atatürkçülük Dersi 8. Sınıf Programı*. Ankara: T.C Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Devlet Kitaplar Müdürlüğü Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2008). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi (6.-7. Sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: T.C Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Devlet Kitaplar Müdürlüğü Basımevi.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (İlkokul Ve Ortaokul 4, 5, 6 Ve 7. Sınıflar)*. Ankara: T.C Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Devlet Kitaplar Müdürlüğü Basımevi.
- Moffat, H. ve Woollard, V. (1999). *Museum and gallery education: A manual of good practice*. Erişim adresi: <https://books.google.com.tr/books>.
- Oktay, A. (2010). 21. Yüzyılda yeni eğilimler ve eğitim. O. Oğuz, A. Oktay ve H. Aydın (Editör). *21. Yüzyılda eğitim ve Türk eğitim sistemi* (s. 5-20). Ankara: Pegem Akademi.
- Onur, B. (2003). Müze Eğitimi: Temel İlkeler ve Politikalar. *Müze Eğitimi Seminerleri (I) Akdeniz Bölgesi Müzeleri*. Antalya: Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü, s.7-23.
- Önder, M. (1990). *Türkiye müzeleri*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Önder, A., Abacı, O. ve Kamaraj, I. (2009). Müzelerin eğitim amaçlı kullanımı projesi İstanbul Arkeoloji Müzesindeki Marmara örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25, s.103-117. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/pauefd/issue/11118/132962>
- Öztürk, C. (1999). Cumhuriyet döneminde öğretmen yetiştirme. *75 Yılda Eğitim*, s. 283-310.
- Palandökenler, İ. (2008). İlköğretim sosyal bilgiler çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerin yaratıcı düşünme becerisi açısından değerlendirilmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Safran, M. (2002). Orta öğretim kurumlarında tarih öğretiminin yapı ve sorunlarına ilişkin bir araştırma. *Türk Yurdu*, 22 (175), 73-79. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/esosder/issue/6162/82849>
- Slater, J. 1995. *Teaching history in the New Europe*. London: Cassell.
- Selanik-Ay, T. ve Kurtdede-Fidan, N. (2014). Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde müzelerden yararlanmaya ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13-48 (069-089). Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/esosder/issue/6162/82849>
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2008). *Tebliğler Dergisi (11.02.2008)*. Sayı: 2605
- Tokcan, H. (2002). Orta öğretim coğrafya programında yer alan nüfus konularının öğretiminde kullanılan yöntemlerin değerlendirmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Uluslararası Müzeler Konseyi. (2007). <http://icom.museum/the-vision/museum-definition/> adresinden alınmıştır.
- Yavuzoğlu Atasoy, N. (1999). Çağdaş eğitimde müzenin işlevi. T. Atagök (Editör). *Yeniden müzeciliği düşünmek* (147-153). İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Yıldırım, F. (2014). 8. sınıf T.C. inkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi öğrenci çalışma kitabı hakkında sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Tokat.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, K. ve Şeker, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 1(3), 21-39.
- Yücel, E. (1999). *Türkiye’de müzecilik*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları
- Zilcioğlu, Ş. (2008). *Çocuk müzeleri ve müze eğitimi*. B. Onur (Editör). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü ve Uygulama Merkezi Yayınları No:14.

EKLER

Ek 1:

Sayın Öğretmenim,

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin müzeleri ve derslerinde müzeleri kullanma durumlarını belirlemek amacıyla yürüttüğümüz çalışmada düşüncelerinize ihtiyaç duymaktayız. Vereceğiniz cevaplar, araştırma gönüllülük formunda da belirtildiği gibi sadece araştırma kapsamında bilimsel amaçlar için kullanılacaktır ve kesinlikle gizli tutulacaktır. Cevaplarınızı içtenlikle belirtmeniz, araştırmanın amacına ulaşmasına katkıda bulunacaktır.

SORULAR

I. BÖLÜM

1. Cinsiyetiniz
 Kadın Erkek
2. Halen görev yaptığınız okulun statüsü nedir?
 İlkokul Orta Okul
3. Öğretmenlik mesleğindeki kıdeminiz nedir?
 0-9 yıl
 10-19 yıl
 20yıl ve üzeri
4. En son mezun olduğunuz okul nedir?
 Yüksek Öğretmen Okulu
 Eğitim Enstitüsü
 Eğitim Fakültesi
 Fen-Edebiyat Fakültesi
 Yüksek Lisans
 Doktora
 Diğer

II. BÖLÜM

5. Üniversitede öğrencilik yıllarınızda bir ders kapsamında müzeye gittiniz mi?
6. Eğer cevabınız evet ise; bu dersin adı nedir?
7. Sosyal bilgiler dersi için sizce en önemli kaynaklar nelerdir?
8. Öğretmenliğiniz boyunca kaç defa öğrencilerinizi müzeye götürdünüz?
 1-3 11 ve üstü
 4-6 Her dönem götürdüm
 7-10 Hiç götürmedim
9. Öğrencilerinizi bir eğitim- öğretim yılı boyunca müzelere götürme sıklığınız nedir?
 1-3 11 ve üstü

4-6

Her dönem götürdüm

7-10

Hiç götürmedim

10. Müzeler sosyal bilgiler öğretiminde gerekli midir?
11. Eğer cevabınız evet ise, nedenlerini belirtir misiniz?
12. Müzelere öğrencilerinizi götürmeme ya da götürme nedenlerinizi belirtir misiniz?
13. Müzelere yapılan eğitim amaçlı gezilerin daha fazla yapılması için gerekli önerilerinizi belirtir misiniz?
14. Müze gezilerinde ideal öğrenci sayısı sizce ne olmalıdır?
15. Öğrencilerin, hangi üniteye özelliklerle müzeye götürülmesi gerektiğini düşünüyorsunuz?
16. Bir sosyal bilgiler öğretmeni olarak, Türkiye’de öğrencilerin özellikle görmesinin çok gerekli olduğunu düşündüğünüz üç müze ya da tarihi yer nerelerdir?
17. Sinop ilindeki ve çevre illerdeki müzeler sosyal bilgiler derslerinin konuları için yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?
18. Eğer cevabınız hayır ise, nedenlerini belirtebilir misiniz?

Katılımınız için teşekkürler.

Atakan Ustaoglu
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Ek 2:

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
18.04.2019	4	2019 - 110

KARAR NO: 2019 - 110
Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Atakan USTAOĞLU 'nun Doç. Dr. Necati TOMAL danışmanlığında " Sosyal Bilgiler Eğitiminde Müzenin Önemi: Sinop Örneği " isimli yüksek lisans tezine ilişkin mülakat çalışmasını içeren 13762 sayılı dilekçesi okunarak görüşüldü.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencisi Atakan USTAOĞLU 'nun Doç. Dr. Necati TOMAL danışmanlığında " Sosyal Bilgiler Eğitiminde Müzenin Önemi: Sinop Örneği " isimli yüksek lisans tezine ilişkin mülakat çalışmasının kabulüne oy birliği ile karar verildi.